

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Orduya "Həyəcan"
signalı - bütün
generallar...
yazısı səh.12-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 21 fevral 2025-ci il Cümə № 33 (8643) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Rusiya ilə müttəfiqliyin üçüncü ili

Əslində mülki təyyarəyə açılan atəş həm də 22 fevral sazişinə açılmışdı - siyasətçilərin iki fərqli gözləntisi

yazısı səh.4-də

Prezident Əliyev nə deyir, Paşinyan onu edir...

yazısı səh.6-da

Köçəryanın "dirilməsi"nin arxasındakı plan

yazısı səh.7-də

Bakının İsrailə intensivləşən müzakirələri - masada bunlar var

yazısı səh.5-də

ABŞ Bakı və Ankaranın yer aldığı masaya qarşı - sensasion iddia

yazısı səh.8-də

Küçələrdə dolayan "dördayaqlı" təhlükə - necə qorunaq?

yazısı səh.10-da

İki "Z"dən biri - Zəlujni prezident olmaq istəmir?

yazısı səh.11-də

"Döyüşə qocalar gedir" - hakimlərin vəzifə yaşı 75 olur

yazısı səh.12-də

Ölkədə boşanmaların sayı 50 faizə yaxınlaşır

yazısı səh.13-də

İşləyən şəxslərin pensiyaları necə artırılacaq?

yazısı səh.14-də

Azərbaycanda qızların təhsil problemi

yazısı səh.13-də

İRƏVANIN "U" DÖNÜŞÜ

Ermənistanın "qərbperəst" hakimiyyəti Ukraynada baş verənlərdən dərs götürür; **deputat:** "Əgər ABŞ-la sövdələşmədə Moskvaya bu regionda hərəkət sərbəstliyi verilse..."

yazısı səh.9-da

Zəngəzur dəhlizi açılmasa, müharibə başlaya bilər

Türkiyə və Azərbaycan ekspertlərindən ilginclik açıqlamalar

yazısı səh.6-da

Sahil Babayev

Yeni maliyyə nazirindən ilginclik istiqrazlar qərarı

yazısı səh.3-də

Ənvər Əliyev: "Xəzəri heç kim, heç nə xilas edə bilməyəcək"

yazısı səh.10-da

Əbülfəs Qarayevə yeni ittiham - "Dədə Qorqud"un 1 milyonunu...

yazısı səh.3-də

İlham Əliyev İran Məclisinin sədrini qəbul edib

Prezident İlham Əliyev fevralın 20-də İran İslam Şurası Məclisinin sədri Məhəmməd Baqir Qalibafın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Son dövrlərdə Azərbaycan və İran arasında müxtəlif səviyələrdə ikitərəfli səfərlərin intensiv xarakter daşmasını məmnunluqla qeyd edən Prezident İlham Əliyev bunu əlaqələrimizin dinamik surətdə inkişafının təzahürü kimi qiymətləndirib. Dövlətimizin başçısı ölkələrimizin parlamentlərarası əlaqələrinin genişləndiyini qeyd edib və İran İslam Şurası Məclisi sədrinin Azərbaycana səfərinin bu əlaqələrin daha da inkişafına təkan verəcəyinə ümidvar olduğunu bildirib. Prezident İlham Əliyev regional məsələlərin region ölkələri tərəfindən həll edilməli və bölgədənkenar qüvvələrin regiona müdaxiləsinin qəbul edilməz olduğunu deyib, 3+3 formatının əhəmiyyətini vurğulayıb.

Azərbaycanla İran arasında iqtisadiyyat, ticarət, elm, texnologiya, səhiyyə sahələrində və digər sahələrdə əməkdaşlığın inkişafı üçün çox yaxşı imkanların olduğunu vurğulayan Məhəmməd Baqir Qalibaf bu xüsusta hökumətlərarası komissiyaının işinin daha da intensivləşdirilməsinin vacibliyinə toxunub.

Ölkəsinin Azərbaycanla birlikdə regionda sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin olunmasında orta q maraqları bölüşdüyünü deyən qonaq İranın regionun məsələlərinin region ölkələri tərəfindən həll edilməsi yanaşmasını dəstəklədiyini bildirib. Məhəmməd Baqir Qalibaf dövlətimizin başçısına xatirə hədiyyəsi təqdim edib.

Mətbuatın 150 illiyi yubiley medalı təsis edildi

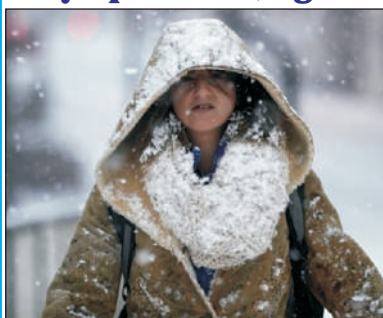
Azərbaycan milli mətbuatının 150 illiyi (1875-2025) Azərbaycan Respublikasının yubiley medalı təsis edilib. Bununla bağlı Prezident İlham Əliyev müvafiq Fərman imzalayıb.

"Azərbaycan milli mətbuatının 150 illiyi

(1875-2025)" Azərbaycan Respublikasının yubiley medalı ilə təltif etmək səlahiyyəti Azərbaycan Respublikası Medianın İnkişafı Agentliyinin İcraçı direktoruna verilib.

"Azərbaycan milli mətbuatının 150 illiyi (1875-2025)" Azərbaycan Respublikasının yubiley medalı ilə media sahəsinin inkişafında xüsusi xidmətləri olan, bu sahədə səmərəli fəaliyyət göstərən və ya media ilə əməkdaşlıqda fərqlənən Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları, əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər təltif edilir.

Soyuq hava neçə gün davam edəcək?

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin mətbuat katibi İradə İbrahimova bildirib ki, fevralın 21-dən sonra gündüz saatlarında temperaturun 0 dərəcədən aşağı olması, yolların buz bağlanması gözlənilir.

Bakı və Abşeron yarımadasında mənfi temperatur və qar yağması prosesi ötən dövrlərdə 1-2 gün ərzində müşahidə olunurdusa, bu dəfə isə soyuq və qeyri-sabit hava şəraiti 5 gün ərzində davam edəcək və bu qışın ən uzunmüddətli soyuq dövrü olacaq: "Bu müddət ərzində havanın temperaturunun 0-3 dərəcə şaxta olacağı, fasilələrlə qar yağacağı, güclənən şimal küləyi nəticəsində isə soyuq diskomfortunun daha da kəskinləşəcəyi proqnozlaşdırılır".

Nazirlik sözcüsü Bakıda və Abşeron yarımadasında, eyni zamanda əksər bölgələrdə gözlənilən qarlı, şaxtılı və küləkli hava şəraiti ilə bağlı Milli Hidrometeorologiya Xidməti tərəfindən verilən xəbərdarlıqlara xüsusi diqqət yetirilməsinin vacibliyini vurğulayıb: "Yolların buz bağlanması təhlükəsi olduğundan işlərimizi və fəaliyyətimizi hava durumuna uyğun qurmağımız şərtidir. Hava xəbərdarlıqlarından əvvəlcədən məlumatlı olub, ehtiyatlı davranmaq tövsiyə olunur".

Bəzi saytlara haker hücumu

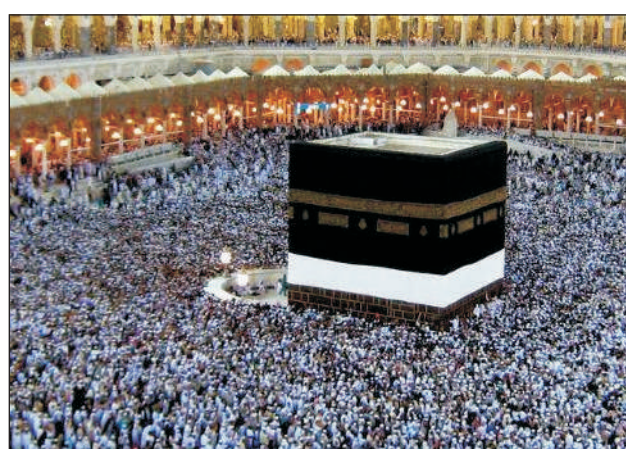
Fevralın 20-də Azərbaycanda bir sıra informasiya resursları kütləvi haker hücumuna məruz qalıb. Haker hücumuna məruz qalan "Report" informasiya agentliyinin saytında "Hüseynçilər" hərəkatının loqosu yerləşdirilib. "Global Media Group" hücumla bağlı məlumat yayıb. Bildirilir ki, bu kiberhücumlarla əlaqədar "Report.Az", "Oxu.Az", "Media.Az", "Baku.ws", "Caliber.Az" saytlarının və "Baku TV"nin fəaliyyətində problem yaranıb: "Serverlərə və saytların panelinə sızmalara cəhd edilib və saytların giriş səhifələrinə şəkillər yerləşdirilib. Kütləvi kiberhücum cəhdinin qarşısının alınması üçün təxirəsalınmaz tədbirlər həyata keçirilib. Xüsusi qeyd etmək istərdik ki, bu adi DDoS hücumu yox, peşəkar, hərtərəfli kiberhücumdur. Eyni zamanda bütün bu hücumlarla bağlı səlahiyyətli qurumlara məlumat verilib. Problemin aradan qaldırılması istiqamətində işlər aparılır".

Medianın İnkişafı Agentliyi (MEDIA) açıqlama yayıb. Açıqlamada deyilir ki, müvafiq dövlət qurumları tərəfindən kütləvi kiber hücumun nəticə

"Ölkəmizin informasiya təhlükəsizliyinə yönəlmiş bu hücum bir daha sübut edir ki, milli informasiya məkanımız daim ictimai fikri çəşdirməyə istəyən qüvvələr tərəfindən nəinki dezinformasiya və yanlış xəbərlərin yayılması, habelə media infrastrukturuna müdaxilə olunaraq məlumatın mənbədən silinməsi və dəyişdirilməsi cəhdləri ilə hədəfə alınır.

Bu kimi halların qarşısının alınması məqsədilə media qurumlarını öz resurslarının mühafizəsinə daha həssas yanaşmağa çağırırıq", - açıqlamada qeyd olunub.

Həcc kvotasının 60 faizi dolub

Yanvarın 21-dən Həcc ziyarətinə getmək istəyən vətəndaşların qeydiyyatına başlanılıb. Ziyarət vahid formada təşkil olunacaq və hava nəqliyyatı ilə həyata keçiriləcək. Zəvvarlar üçün ayrılan kvotanın sayı məlum deyil, ancaq ötən illə müqayisədə daha az olduğu bildirilir. Qeyd edək ki, 2024-cü ildə Həcc ziyarəti üçün kvota 1500 nəfər olub. Həcc ziyarətinin qiyməti isə artırılıb. Belə ki, bu il Həcc ziyarətinin 5 950 ABŞ dollarına başa gələcəyi açıqlanıb.

Qafqaz Müsəlmanlar İdarəsinin (QMİ) Xarici əlaqələr şöbəsinin müdiri və Həcc elektron sisteminin rəhbəri Vüsal Cahangiri Modern.az-a açıqlamasında bildirib ki, hazırda nəzərdə tutulan kvotanın 60 faizindən çoxu doldurulub: "Kvota 1200-1300 nəfər arası nəzərdə tutulur, qısa müddət ərzində kvotanın dəqiq sayı belli olacaq. Qeydiyyat kvota dolana kimi davam edəcək".

Məlumatla görə, zəvvarlar 25-30 may tarixləri arasında yola düşəcəklər.

"Kvotanın əslində belli bir vaxtı var. Amma gedişat göstərir ki, kvota bu məhdud vaxtdan öncə dolacaq. Biz artıq nəzərdə tutulan kvotanın 60 faizindən çoxunu doldurmuşuq. Vətəndaşlarımızdan xahiş edirik ki, tələssinlər, yerlər məhduddur. Bu gedişatla Ramazan ayının ortalarına kimi kvota tamamlana bilər".

Artur Rasi-zadəyə "Heydər Əliyev" ordeni verildi

Azərbaycanın sabiq baş naziri Artur Rasi-zadə "Heydər Əliyev" ordeni ilə təltif edilib. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Sərəncam imzalayıb.

Sərəncama əsasən, ictimai-siyasi həyatında uzunmüddətli səmərəli fəaliyyətinə və dövlət qulluğunda müstəsna xidmətlərinə görə Artur Tahir oğlu Rasi-zadə "Heydər Əliyev" ordeni ilə təltif olunub.

Xatırladaq ki, bir neçə gündən sonra - fevralın 26-da Artur Rasi-zadə yubileyini qeyd edəcək - onun 90 yaşı tamam olur.

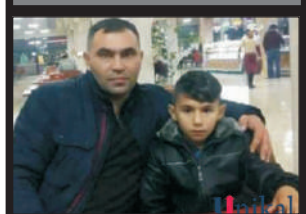
Artur Rasi-zadə Azərbaycanın baş naziri postunda 22 il çalışıb.

Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları ilə bağlı qərar

Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının Nümunəvi Əsasnaməsinin yeni layihəsi hazırlanacaq.

Prezident İlham Əliyev bununla bağlı fərman imzalayıb.

Fərmana əsasən, Nazirlər Kabineti mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının Nümunəvi Əsasnaməsinin yeni layihəsini hazırlayıb üç ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etməlidir.

Şəhid gizirin övladı faciəvi şəkildə öldü

Vətən müharibəsi şəhidi Elvin Əzizovun övladı faciəvi şəkildə həlak olub.

"Unikal" xəbər verir ki, hədisə Masallı rayonunun Qarğalıq kəndində baş verib. Şəhidin oğlu Ayxan Əzizov ehtiyatsızlıqdan odlu silahdan açılan atəş nəticəsində həyatını itirib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Ordusunun giziri Elvin Əzizov Vətən müharibəsi zamanı Füzuli döyüşlərində şəhid olub. Ölümündən sonra "Vətən uğrunda" və "Füzulinin azad olunmasına görə" medalları ilə təltif edilib.

Gənclər və idman nazirinə yeni səlahiyyətlər verildi

Gənclər və idman nazirinin səlahiyyətləri artırılıb.

Bu, Prezident İlham Əliyevin imzaladığı fərmanla "Azərbaycanın Gənclər və İdman Nazirliyi haqqında Əsasnamə"də edilən dəyişikliklə əksini tapıb.

Nazirin səlahiyyətləri sırasına dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin, büdcədənkenar vəsaitin sərəncamçısı olaraq maliyyə vəsaitini bölüşdürmək, ayrılış vəsaitin həddi nəzərdə alınmaqla nazirlik işçilərinin vəzifə maaşlarına əlavələrin, maddi yardım və mükafatların verilməsini təmin etmək və nazirliyin fəaliyyət istiqamətləri üzrə müvafiq il üçün dövlət büdcəsinin və büdcədənkenar vəsaitin formalaşdırılması ilə bağlı təkliflər vermək daxil edilib.

“Dədə Qorqud” dastanları əsasında çoxseriyalı bədii televiziya filminin çəkilməsi haqqında sərəncamın verilməsindən 12 il keçib. Sərəncamda ədəbi ssenarinin hazırlanması və təşkilatı məsələlərin həyata keçirilməsi məqsədilə 2013-cü il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Prezidentinin Ehtiyat Fondundan ilkin olaraq Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinə 1 milyon manat da ayrılıb.

Sərəncamda serialın çəkilməsi üçün pul ayrılan qurum olan Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi 20 aprel 2018-ci ildə ləğv edilib və onun əsasında Mədəniyyət Nazirliyi və Dövlət Turizm Agentliyi yaradılıb. Bizim.media indiyədək serialın çəkilməməsi məsələsini gündəmə gətirərək yazı dərc edib.

“Dədə-Qorqud” serialının ərəşə gəlməsinə nəyin mane olduğunu, Xalq yazıçısı Anarın təqdim etdiyi ssenariyə nə zaman serialın çəkilməsi ilə bağlı Mədəniyyət Nazirliyinə sorğu ünvanlanıb. Mədəniyyət Nazirliyindən bildirilib ki, hazırda layihənin həyata keçirilməsi istiqamətində müvafiq işlər aparılır: “Xalq yazıçısı Anar tərəfindən təqdim edilmiş ssenarinin qiymətləndirilməsi və maliyyə qaynaqlarının tapılması məsələlərinin həlli məqsədilə müzakirələr gedir. Bu proseslər tamamlandıqdan sonra serialın çəkilişi ilə bağlı növbəti mərhələlər müəyyənləşdiriləcək və yekun qərar ictimaiyyətə açıqlanacaq”.

Qeyd edək ki, 2013-cü ildə mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev olub. O, 2006-2018-ci illərdə nazirliyə rəhbərlik edib. Dövlət Təhlükə-

Əbülfəs Qarayevə yeni ittiham - “Dədə Qorqud”un 1 milyonunu...

Şeyx Əbdül: “Onun dövründə kinostudiyanın həyəti də satıldı...”

sizlik Xidmətinin 2020-ci ilin may ayında Mədəniyyət Nazirliyində keçirdiyi əməliyyatla nazirin müavini və xidmət rəisi həbs edilmişdi. DTX-nın əməliyyatından bir neçə gün sonra Əbülfəs Qarayev Prezidentin sərəncamı ilə vəzifəsindən azad olundu. Həmin zaman iki yüksək vəzifəli şəxsi rüşvət və mənimsəməyə görə həbs edilən sabiq nazirin də istintaqa cəlb edildiyi, hətta həbs edilə biləcəyi haqda məlumatlar ya-

yımlanırdı. Lakin Ə.Qarayev nə cinayət məsuliyyətinə cəlb edildiyi, nə məhkəmədə ifadə verdi.

Məsələ ilə bağlı “Yeni Müsavat” olaraq sabiq nazir Əbülfəs Qarayevin mövqeyini öyrənmək istəsək də, zənglərimiz cavabsız qaldı.

Xalq artisti, kinorejissor və aktyor Şeyx Əbdül Mahmudov “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bunları deyib: ““Dədə Qorqud” serialı

üçün bu qədər pul ayrılıb, amma ortada nə film var, nə də vəsait. Bu, dəhşətdir! Necə ola bilər ki, dövlət müəyyən qədər vəsait ayırır, amma nəticə yoxdur? Görün kinoya münasibət necədir! Kino məbədi olan bir sahəyə belə yanaşıblar. Ona görə də bu gün kinomuz bu vəziyyətdədir.

Ümumiyyətlə, dövlət kinoya kifayət qədər maliyyə ayırır, amma bu vəsaitlər kino adamlarına çatmır. Çünki bu sahəyə

nəzarət edənlərin kinodan anlayışı yoxdur. Gərək kinoya kinodan anlayışı olan insanlar rəhbərlik etsin. Yoxsa ki, təsadüfi adamlar - küçədən gələnlər, yaxud kənd təsərrüfatı üzrə təhsil alanlar kino sənayesində rəhbər vəzifələrdə oturur. Bu da kinocuların inkişafına deyil, əksinə, çöküşünə səbəb olur”.

Şeyx Əbdül Mahmudov vurğulayıb ki, kinoya ayrılan vəsaitlərin hara xərcləndiyi ilə bağlı ciddi suallar var: “Bu, ilk dəfə deyil. Həmişə kinonun adına pullar yazılır, amma o pulların kimlərə və hara getdiyi bilinmir. Sonra da deyirlər ki, kinostudiya niyə bu gündədir? Bir sual da var: bəs niyə indi bu məsələ gündəmə gətiri-

sunlar ki, pul ayrırırlar, amma bu vəsaitlərə nəzarət edilmir. Pul var, amma nəticə yoxdur. Demək ki, vəsait düzgün xərclənmir və ya kino sahəsindən kənar şəxslərin cibinə gedir. “Dədə Qorqud” serialına ayrılan 1 milyon manatın yoxa çıxması ilə bağlı kino adamlarından soruşuram, deyirlər ki, bu serial haqqında ümumiyyətlə heç nə eşitməyiblər. Kinoya ayrılan pullar kinostudiya getməlidir. Amma hara, kimə xərclənir - bilinmir. Prezidentin sərəncamı ilə ayrılan pullar kinostudiya çatmır. Biz kinocular bu işlərdən xəbərsiz qalırıq. Belə bir film çəkilməyibse, bəs ayrılan pullar hara gedib?”

Şeyx Əbdül Mahmudov

keçmiş mədəniyyət naziri Əbülfəs Qarayevin dövründə kinostudiyanın həyətinin satıldığını da deyib: “Kinostudiyanın həyəti satıldı, yerində evlər tikilib satışa çıxarıldı. O vaxt kinostudiya çəkilişlər artıq yox idi. Cəmi 3-5 məsul şəxs qalmışdı, onların da orada nə iş gördüyünü heç kim bilmirdi. Çəkiliş meydanları yoxa çıxdı, kinoya olan son ümidlər də tükəndi”.

Q Xəlida GƏRAY, “Yeni Müsavat”

Yeni maliyyə nazirindən ilginclik istiqrazlar qərarı

Bu istiqrazları bazar qiyməti ilə geri almaq mümkün olsa, Maliyyə Nazirliyi əlavə 6,3 milyon manata qənaət edə biləcək

Maliyyə Nazirliyi indiyədək buraxılan 4 istiqrazın delistinq edilərək geri çağırılması barədə qərar qəbul edib. Fed.az xəbər verir ki, Maliyyə Nazirliyi hazırda həmin istiqrazların sahiblərini qiymətli kağızları geri qaytarıb pullarını almağa çağırır. Xatırladaq ki, söhbət Maliyyə Nazirliyi tərəfindən 2023-cü ildə buraxılmış 4 istiqrazdan gedir.

Məsələnin iqtisadi tərəfinə diqqət edən Fed.az Maliyyə Nazirliyinin bu istiqrazlar üzrə qarşıda faiz (kupon) ödənişləri nəzərdə tutulduğunu qeyd edir. 1 istiqraz üzrə 1 dəfə, 3 istiqraz üzrə isə 2 dəfə faiz ödənişi ediləcək. Nazirliyin həyata keçirməsi gözlənilən faiz ödənişlərinin ümumi məbləği yuxarıda göstəriləndi kimi, 25,6 milyon manat təşkil edir. Məsələnin digər tərəfi də var - hazırda bu istiqrazlar neçəyədir?

İndi bu istiqrazları bazar qiyməti ilə geri almaq mümkün olsa, Maliyyə Nazirliyi əlavə 6,3 milyon manata qənaət edə biləcək. Ümumilikdə, ilkin hesablamalar göstərir ki, istiqrazların vaxtından əvvəl geri alınması Maliyyə Nazirliyinə təqribən 32 milyon manat büdcə vəsaitinə qənaət etməyə imkan verəcək. Hələlik Maliyyə Nazirliyi istiqrazların geri

Sahil Babayev

alınmasının səbəblərini açıqlamayıb. Amma istənilən halda bu əməliyyatda qənaət faktorunun da olması dəqiqdir.

Bəs istiqraz sahibləri qiymətli kağızlarını vaxtından əvvəl satmağa razı olacaqlarmı? Böyük ehtimalla bu baş tutacaq, çünki dövlət istiqrazlarının alıcılarının əksəriyyəti tanınmış maliyyə qurumları - banklar və sığorta şirkətləridir.

Ekspertlərə görə, yeni maliyyə nazirinin bu addımı onun fiskal siyasətdə daha aktiv borc idarəetmə strategiyası yürüdəcəyinə işarə edir. Əgər bu addım uğurlu olarsa, gələcəkdə oxşar borc mexa-

nizmlərinin optimallaşdırılması istiqamətində daha çox qərarların qəbul edilməsi mümkündür.

Ümumilikdə, bu qərar qısamüddətli dövrdə dövlət borc yükünü azaltmaqla yanaşı, həm də maliyyə bazarında yeni proseslərin başlanğıcını qoyur. Bankların bu vəsaitlərlə nə edəcəyi və Mərkəzi Bankın buna necə reaksiya verəcəyi isə yaxın aylarda daha aydın olacaq. Ümumiyyətlə isə dövlət istiqrazlarının əsas alıcıları banklar və sığorta şirkətləri olduğuna görə, onların portfelinə də likvid vəsaitlərin artması gözlənilir. Bu da onların kredit

siyasətinə təsir edərək bazardakı faiz dərəcələrinə dolayısiylə təsir göstərə bilər. Əgər banklar geri aldıqları vəsaiti yenidən kredit bazarına yönəltsələr, bu, kredit faizlərinin müəyyən dərəcədə azalmasına səbəb ola bilər.

İqtisadçı Rəşad Həsənov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini bölüşüb: “Bu məsələ ilə bağlı hər hansı problemin yaranacağını düşünmürəm. Çünki qanunvericilik də emissiya edən tərəfə emissiya etdiyi qiymətli kağızları vaxtından əvvəl geri çağırma hüququnu tanıyır. Bu, müqavilələrdə də öz əksini ta-

pir. Eyni zamanda Azərbaycanı mövcud konyuktura nəzərə alsaq, Maliyyə Nazirliyinin xüsusilə qiymətli kağızlar bazarında əsas oyunçulardan biri olması və ümumiyyətlə, idarəetmə modeli faktorlarının təsirləri, benefisiarların bu prosesdə hər hansı formada iştirak edib-etməməsi kimi amilləri də nəzərə alsaq, düşünürəm ki, bu istiqrazların geri qaytarılması ilə bağlı hər hansı bir problem yaranacaq. Amma eyni zamanda fikrimcə, bu, hansısa formada yeni bir prosesin başlanğıcıdır. Hesablama Palatasının rəylərinə baxanda gördük ki, palata xüsusilə daxili borclanma ilə bağlı həddindən artıq izafi borclanma xəbərdarlıqlarını gündəmə gətirirdi. Onunla bağlı xüsusi rəyləri var.

Eyni zamanda bunu statistik məlumatlardan da görə bilirik. Belə ki, büdcə profisiti yerinə yetirildiyi halda belə, Maliyyə Nazirliyi istiqrazlar buraxaraq daxili bazardan vəsait cəlb edirdi. Təbii ki, burada müxtəlif faktorların bu proseslərə təsir etdiyini düşünürəm. Amma indiki halda görünən odur ki, Maliyyə Nazirliyi artıq ötən dövr ərzində həm qiymətli kağızları bazara buraxmayıb, həm də eyni zamanda mövcud qiymətli kağızları - təxminən yarım milyard manat dəyərində olan qiymətli kağızları - geri çağırır.

Bu bir tərəfdən büdcənin borc yükünün azaldılması və növbəti dövrlərdə yarana biləcək potensial risklərin qarşısının alınması məqsədilə həya-

ta keçirilsə də, digər tərəfdən, burada məsələlərdən biri həmin vəsaitlərin geri qaytarılması fonunda son dövrlərdə kredit bazarında müşahidə olunan faizlərin artım meyillərini də önəyə bilər.

Çünki bu qiymətli kağızların alıcıları böyük ehtimalla əhəmiyyətli səviyyədə banklardır və banklar son dövrlərdə daha yüksək faizlə əmanətlər cəlb etməyə başlayıblar. Bu isə özlüyündə digər tərəfdən daha yüksək faizlə kreditlərin təklifinə gətirib çıxarır. Və bu, artıq kredit faizlərində də özünü göstərir. İstiqrazların geri qaytarılması kredit faizlərinin müəyyən səviyyədə düşməsi, bankların likvidliyinin artması və həmin vəsaitlərin bazara yönləndirilməsi yollarının axtarışı, rəqabətin artması və dolayısıylə faizlərin qismən də olsa azalması konyuktura formalaşdırır. Eyni zamanda 2025-ci il üçün proqnozlaşdırılan yüksək inflyasiya həddi əlavə təzyiq mənbəyi rolunu oynaya bilər. Belə ki, artıq 4,6% inflyasiya proqnozlaşdırılır və bu vəsaitlərin bazarda likvidliyi artırılması dolayısıylə inflyasiya təzyiqlərini daha da gücləndirə bilər. Yeni başqa bir tərəfdən, belə bir çağırış da formalaşır. Düşünürəm ki, Mərkəzi Bank müvafiq istiqamətdə artıq öz alətlərindən istifadə etməli olacaq və inflyasiya təzyiqlərini neytrallaşdırmaqla bağlı müəyyən bir strategiya izləməyə məcbur qalacaq”.

Q Afaq MİRAYIQ, “Yeni Müsavat”

Sabah - fevralın 22-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2022-ci ildə Moskvada Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə müttəfiqlik sazişi imzalamasının üç ili tamam olur. 43 maddəlik müttəfiqlik sənədi indiyə kimi iki ölkə arasında olan siyasi, iqtisadi, hüquqi, ticarət, hərbi və humanitar əlaqələrlə bağlı müqavilələrin bir bəyannamədə toplanaraq gələcək münasibətlərin yeni çərçivəsini müəyyən edirdi.

Rusiya və Azərbaycan arasında dostluq, əməkdaşlıq və qarşılıqlı təhlükəsizlik haqqında 3 iyul 1997-ci il tarixli müqavilədə, Rusiya və Azərbaycan arasında dostluq və strateji tərəfdaşlıq haqqında 3 iyul 2008-ci il tarixli bəyannamədə, habelə, Rusiya və Azərbaycan prezidentlərinin 1 sentyabr 2018-ci il tarixli birgə bəyanatında öz əksini tapan müddəalar yeni reallıqlar əlavə olunmaqla vahid sənəd halında imzalandı.

Bəyannamənin 43 bəndi var və qarşılıqlı fəaliyyətin ən mühüm sahələrini əhatə edirdi. Bəyannamə ilə müəyyən olunmuş əməkdaşlığın əsas prinsipləri və strateji sahələri aşağıdakılardır: qarşılıqlı hörmət və bir-birinin daxili işlərinə qarışmamaq; güc tətbiq etməmək və ya güclə hədələməmək prinsiplərinə sadıqlıq; milli maraqların alliiyi; beynəlxalq münasibətlərin qəbul

sində əməkdaşlıq; parlamentlərarası əməkdaşlıq; humanitar sahəsində əməkdaşlıq.

Bu bəyannamənin imzalanması Rusiya üçün çox müəkkəb və həssas dövrə təsadüf edirdi. ABŞ və NATO ilə olduqca gərgin münasibətlər yaranmışdı. Belə bir hərbi-siyasi şəraitdə Azərbaycanla müttəfiqlik bəyannaməsinin imzalanması Rusiya üçün siyasi-psixoloji baxımdan vacib idi. 25 dekabr 2024-cü ildə "Azərbaycan Hava Yolları" QSC-nin (AZAL) təyyarəsinin Rusiya ərazisində vurulması isə müttəfiqlik münasibətlərinə ciddi zərbə oldu. Əslində mülki təyyarəyə açılan atəş həm də Rusiya ilə Azərbaycan arasındakı müttəfiqlik münasibətlərinə açılmışdı. O zaman bir çoxları bu hadisədən heyrtlənərək Rusiyanın məhz indiki vaxtda, Ukrayna ilə müharibə fonunda üzleşdi-

Rusiya ilə müttəfiqliyin

Üçüncü ili - qəzadan əvvəl və sonra...

Əslində mülki təyyarəyə açılan atəş həm də 22 fevral sazişinə açılmışdı - siyasətçilərin Moskva bəyannaməsindən iki fərqli gözləntisi var

müqavilədən uzağa gedən nə isə gözləmirəm". **E. Musayev Rusiyanın vurulan təyyarə-mizlə bağlı tələbləri hələ də yerinə yetirmədiyini, bunun da müttəfiqlik sazişinin ruhuna zidd olduğunu hesab edir:** "Artıq hadisənin iki ayının tamamına az qalır və rəsmi Moskva çalışır ki, bu cinayəti ört-basdır etsin. Ona görə biz Rusiyanın addımlarında daha çox məsələni unudurmaq cəhdlərini müşahidə edirik. Sonuncu dəfə

alist təfəkkürü, ambisiyaları dəyişməyib". Deputat Azərbaycanın şimal qonşusu ilə münasibətlərdə hər zaman səmimi olduğunu və Bakının da Kremldən adekvat mövqe gözlədiyini düşünür.

Siyasi şərhçi Fuad Əliyevin sözlərinə görə, 22 fevral sazişi son dərəcə əhəmiyyətlidir və bu gün baş verənlər onu sübut edir: "Ukrayna müharibəsinin nəticələri, Azərbaycanın həmin

Rusiya Qafqaza qalib kimi qaydır?

Ukraynadakı vəziyyətin dəyişməsi Cənubi Qafqazda da vəziyyəti dəyişəcək, özünü qalib hiss edən və Ukraynadakı müharibəyə daha bu qədər böyük qüvvə sərf etməyən Rusiya başqa cür davranacaq.

Bu sözləri erməni politoloq Aleksandr İsgənderyan yerli mediaya müsahibəsində deyib.

"Lakin mən Rusiyanın postsovet məkanında, xüsusən də Cənubi Qafqazda əvvəlki mövqelərini bərpa edəcəyini düşünmürəm. Məncə, bu, artıq mümkün deyil. Rusiyanın siyasətində dəyişiklik olacaq, ancaq bu dəyişiklik situativ olacaq, inqilabi yox. Eyni çaya iki dəfə girmək mümkün deyil. Dəyişikliklər olacaq, lakin onlar çox radikal ola bilməz", - o bildirib.

İsgənderyanın sözlərinə görə, Ermənistan və Azərbaycan konfigurasiyasında qayıtmağa artıq heç bir yer yoxdur: "Rusiyanın bu ölkələrə təsir etdiyi alətlər daha mövcud deyil. Dağlıq Qarabağın mövcudluğu Ermənistanla Azərbaycan arasında belə bir alət idi: Rusiyanın Ermənistanla təsir etməsi üçün Azərbaycan, Azərbaycana təsir etmək üçün Ermənistan lazım idi. Arada isə bu vəziyyəti yaradan Qarabağ idi. Bütün bunlar hazırda yoxdur. Ona görə də Rusiyanın geridönüşünü təsəvvür etmək çətindir".

Kreml İrəvana təzyiqi artıracaq

Ermənistanın yaxın gələcəkdə Avropa Birliyinə (AB) inteqrasiya istiqamətində hüquqi addımlar atması real görünür. Bu proses əsasən siyasi bəyanatlardan ibarətdir, praktik nəticələri yoxdur. Gürcüstan təcrübəsi və mövcud geosiyasi vəziyyət İrəvan üçün sürətli inteqrasiyanın əlçatan olmadığını göstərir.

Bu fikirləri Axar.az-a açıqlamasında politoloq Hüseyn İbrahimov deyib. Onun sözlərinə görə, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Avropaya inteqrasiyaya dair açıqlamaları daha çox siyasi manevr xarakteri daşıyır və əsas məqsəd Fransanın və digər global güclərin Ermənistanla siyasi dəstəyini qazanmaqdır. Lakin bu yanaşma real nəticələrdən uzaqdır.

Politoloq qeyd edib ki, Ermənistanın Avropaya inteqrasiyası ilə bağlı atacağı istənilən ciddi addım Rusiyanın kəskin reaksiyası ilə qarşılaşacaq: "AB-yə inteqrasiya istiqamətində real addımlar atılarsa, Rusiya Ermənistanla qarşı iqtisadi təzyiqləri və hətta sanksiyaları gündəmə getirə bilər. Bundan əlavə, ABŞ-ın AB ilə münasibətlərinin gərginləşdiyi bir dövrdə Ermənistanın AB-yə üzv olmaq təşəbbüsləri Moskvanın daha sərt mövqe sərgiləməsinə səbəb ola bilər".

Hüseyn İbrahimov hesab edir ki, Paşinyanın bu prosesdə konkret strategiyası yoxdur: "Bu, yalnız taktiki gedişlərdir və əksinə, Ermənistanın gələcəkdə möhkəm bir strategiya qurmaq imkanlarını məhdudlaşdırır".

Bundan əlavə, politoloq vurğulayıb ki, ölkə nə iqtisadi, nə də sosial baxımdan Qərbe inteqrasiya tələblərinə cavab verən vəziyyətdədir.

F.Əliyevə görə, ümumiyyətlə, həmin sənədin əhəmiyyətini Rusiya daha çox qiymətləndirməlidir:

"Moskva bilir ki, sanksiyalara qoşulmamışıq, Qərb koalisiyasında iştirak etmərik, bölgədə onun maraqlarına kəskin şəkildə mənfi təsir edəcək addımlar atılmır. Ona görə də biz hələ də ümidliyə ki, istintaqın

yekununda Rusiya təyyarə hadisəsi ilə bağlı məhz müttəfiqliyə yaraşan mövqedən çıxış edəcək. Əgər bunu etməyəcəksə, o zaman 22 fevral sənədi getdikcə önəmini itirməyə, münasibətlər soyuq səviyyədə qalmağa davam edəcək".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

olunmuş norma və qaydalarına riayət; qarşılıqlı fəaliyyət; Qafqaz və Xəzər regionlarında sabitlik naminə əməkdaşlıq; tərəflərin təhlükəsizlik maraqlarının qorunması; məsləhətləşmələr mexanizminin yaradılması; Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında münasibətlərin normallaşdırılması və Rusiya Federasiyasının vasitəçilik rolu; uzunmüddətli sülh naminə əməkdaşlıq; ölkələrin ərazi bütövlüyünə qarşı yönəlmiş fəaliyyətin qarşısının alınması; hərbi-texniki və siyasi əməkdaşlıq; maliyyə institutlarının əməkdaşlığı; tranzit-neqliyyat fəaliyyətinin potensialının inkişafı; atom enerjisindən dinc məqsədlərlə istifadə sahəsində qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq; informasiya - kommunikasiya texnologiyaları sahəsində birgə layihələrin inkişafı; aqrar-sənaye kompleksi sahəsində əməkdaşlıq; səhiyyə sahə-

yi sanksiyaların davamı halında, onsuz da müttəfiqlərini sürətlə itirdiyi zamanda Azərbaycanla körpüləri yandırmasını ağılaşdırmaz hesab edirdilər. Normal halda Rusiya həftə Qərb dövlətlərinin təzyiqlərinə rəğmən, onunla normal qonşuluq münasibətlərini saxlayan Azərbaycanın mülki təyyarəsinə qəsd edənləri son nəfərinədək cəzalandırmaqda maraqlı olmalı idi.

Deputat Elşad Musayevin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Rusiya ilə münasibətlərdə üç il ərzində hər hansı gərginlik olmamışdı, amma o demək sayılmaz ki, Moskva öz siyasətindən geri çəkilmışdi: "İndi Ukrayna cəbhəsində mövqelər aydınlaşır və Rusiya öz şərtlərini irəli sürür. Yeni Rusiya hesab edir ki, baş müharibədən açıqlar və yenidən özünə gələcək. Ona görə də bizim 2022-ci ildə imzaladığımız bu müqavilə daha çox zərurətdən doğan gerçəklik idi. Mən bu

rəsmi Moskva adından Zaxarova danışır və deyir ki, Bakı ilə münasibətləri korlamağa cəhd göstərənler var. Lakin üçüncü tərəfi axtarmaqdansa, Azərbaycan Prezidentinin səsləndirdiyi tələbləri icra etmək lazımdır. Əgər biz strateji müttəfiqlik deklarasiyası imzalamışıqsa, deməli, oradakı bəndlərə sadıq qalmaq, öhdəlikləri yerinə yetirmək lazımdır".

Deputatın fikrincə, belə müttəfiqlik olmur: "Bu necə müttəfiqlik sazişidir ki, bizim hava gəmimizi vurursan, bir cümləlik üzr istəyirsən, amma nə atəş açanları tutursan, nə zərər çəkənlərə təzminat ödəyirsən. Əsl müttəfiq isə dost kimi davranır və səhvini boynuna alaraq vurduğu ziyanı ödəyir ki, münasibətlər pisləşməsin. O səbəbdən, imzalanan sənəd həmin dövrdə global proseslərin inkişafı cəhətdən hər nə qədər mühüm olsa da, bu gün biz görürük ki, Rusiyanın imperi-

dövrə tutduğu mövqe və savaşdan iki gün qabaq o bəyannaməni imzalaması göstərdi ki, Azərbaycan Prezidenti uzaqgörəndir və siyasi təcrübəsi çox böyükdür. Mən bu sənədə həm də Azərbaycanın özünü problemlərdən kənar tutmaq zəmanəti kimi baxıram. Rusiyanın hegemon güc olduğunu qəbul etmək lazımdır". **Ekspertin fikrincə, bu sənədin bəhrəsini də görmüşük:** "Liderlər səviyyəsində olan etimadın nəticəsi idi ki, sülhməramlı kontingent regionu vaxtından tez tərk etdi. Bundan az əvvəl isə Azərbaycan antiterror əməliyyatı keçirəndə Rusiya işə qarışmadı. Eyni zamanda Şimal-Cənub dəhlizi, ticarət döviyyəsi, Baykal-Amur xətti və digər müstəvilərdə mühüm əməkdaşlıqlar var. Həmçinin ötən ilin avqustunda prezident Putin Azərbaycanda yüksək səviyyədə qarşılandı. Bunlar mütləq qeyd olunmalıdır".

Bakı Bəyannaməsi qəbul edildi

Asiya Parlament Assambleyasının 15-ci Plenar Sessiyası çərçivəsində Bakı Bəyannaməsi qəbul edilib. Layihə plenar sessiyanın iclasında səsverməyə çıxarılıb. Yekunda Bakı Bəyannaməsi qəbul olunub.

Bəyannamədə qeyd edilib ki, APA-nın məqsədlərinin həyata keçirilməsi, yeni azadlığın, ədalətin təşviqi, onun üzvlərinin tərəqqisinin və rifahının gücləndirilməsi və regionun geniş insan və təbii resurslarından üzv ölkələrin maraqları naminə daha yaxşı istifadə edilməsi üçün zəruri olan hər cür beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsinin zəruriliyi etiraf olunur. Asiya dövlətləri arasında dostluq və dostluq münasibətləri yüksək qiymətləndirilir. Həmçinin Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Nizamnaməsinin, o cümlədən bütün dövlətlərin suveren bərabərliyi, siyasi müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü prinsiplərini xatırladaraq, beynəlxalq münasibətlərdə güc tətbiq etməkdən və ya güc tətbiq etmək hədəsindən çəkinmək və dövlətlərin daxili işlərinə qarışmamaq tövsiyə olunur. Həmçinin Qəzzada atəşkəs və girovların azad edilməsinə dair razılaşmanın elan edilməsini alqışlayaraq və ilk növbədə münaqişənin səbəb olduğu əzabları yüngülləşdirmək və davamlı humanitar yardımın çatdırılmasını genişləndirmək üçün sazişin tam icrasının vacibliyi vurğulanır. Bakıda keçirilən Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının (UNFCCC) Tərəflər Konfransının (COP29) 29-cu sessiyasının ekoloji və iqlimlə bağlı global problemlərin həllinə mühüm töhfə verəcək uğurlu nəticələri yüksək qiymətləndirilir.

Sonda Asiyada çoxtərəfli əməkdaşlığın gücləndirilməsində parlament diplomatiyasının rolu yüksək qiymətləndirilərək, APA-ya üzv dövlətlərin çoxtərəfli əməkdaşlığının kritik məsələsinin bütün aspektlərini həll etmək öhdəliyi qeyd olunur.

Israilin baş naziri Benyamin Netanyahu Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyevi qəbul edib. Hikmət Hacıyev Prezident İlham Əliyevin salamlarını baş nazir Netanyahuya çatdırıb. Netanyahu salamlara görə minnətdarlığını bildirib, onun da salamlarını Prezident Əliyevə çatdırmağı xahiş edib. Tərəflər Azərbaycan və İsrail arasında ikitərəfli əməkdaşlıq məsələlərini, eləcə də regional hadisələri müzakirə ediblər.

Maraqlıdır ki, Hikmət Hacıyev ötən ilin sonunda da bu dost ölkədə səfərdə olub. İki ölkə arasında ayrı-ayrı istiqamətlər, ticarət, enerji, təhlükəsizlik və s. sahələr üzrə əlaqələr qurulub. Bu səfərlərin nəticəsi olaraq perspektiv əməkdaşlıq istiqamətlərinin yaradılması ilə Azərbaycan-İsrail müsbətliyində yeni dinamikanın olacağı gözlənilir. Yanvarın sonunda İsrail İqtisadi Forumunun həmtəsisçisi və idarə heyətinin üzvü Conatan Misneri Azərbaycanda səfərdə olub. Bu səfər çərçivəsində dünyanın müxtəlif ölkələrindən çoxsaylı yəhudi iş adamları da ölkəmizə gəlmişdi və Azərbaycanın biznes və investisiya üçün cəlbedici ölkə olduğunu vurğulayaraq, bu sahədə əməkdaşlığın perspektivlərini müzakirə ediblər.

Müzakirələrdə regional məsələlərə diqqət yetirilməsi haqda deyilənlər də təsadüfi deyil. Son aylar Suriyada gedən proseslər həm Bəşər Əsəd rejiminin süqutu, həm də İran və Rusiyanın bu ölkədən çıxarılması ilə nəticələndi. Bir tərəfdən qardaş Türkiyə, digər tərəfdən də dost İsrail faktiki olaraq Suriyada

həmsərhəd oldular. Təbii ki hazırda Türkiyə ilə İsrail arasında Yaxın Şərq mövzusunda gərginlik qalmaqdadır. Azərbaycan Türkiyənin bölgedəki mövqeyini dəstəkləyir və gələcəkdə hərbi-sənaye əməkdaşlığı çərçivəsində Suriyanın yenidən qurulmasında rol oynaya biləcəyini də bəyan edib.

Türkiyə əsas oyunçulardan biri kimi siyasi, hərbi və diplomatik cəhətdən aktiv iştirak edərək, Azərbaycan daha çox humanitar, diplomatik və iqtisadi dəstək göstərə bilər. Şübhəsiz ki, bu prosesdə hər iki qardaş ölkənin məqsədi regional sabitliyi təmin etmək və Suriyanın gələcək idarəetməsində balanslı və inklüziv bir hökumətin qurulmasına töhfə verməkdir. Bir sözlə ağıllı, uzaqgörən diplomatiya həyata keçirən Azərbaycanın artıq regional çərçivədən çıxaraq global proseslərin fəal iştirakçısına çevrilir. Təbii ki, burada İran amilini də nəzərdən qaçırmamaq olmasın. Bakı-Tehran münasibətləri də qaydasına düşməkdədir. Son olaraq baş nazir Əli Əsədov İran prezidenti Məsud Pezeşkianla görüşüb. Azər-

Bakının İsrailə intensivləşən müzakirələri - masada bunlar var

Azərbaycan artıq global proseslərin fəal iştirakçısına çevrilir; deputat yəhudi ölkəsi ilə artan təmasların görünməyən tərəflərini açıqladı

baycan həm dost İsrailə, həm qonşu İrana göstərir ki, onun xarici siyasəti əməkdaşlığa, ikitərəfli əlaqələri inkişaf etdirməyə köklənir və bu addımlar üçüncü tərəfə qarşı yönəlməyib. Yada salaq ki, Azərbaycan və İsrail arasında diplomatik münasibətlər 1992-ci ildə qurulub. İki ölkə arasında xüsusilə iqtisadi, enerji və hərbi sahələrdə güclü əməkdaşlıq mövcuddur. Həmçinin ticarət və kənd təsərrüfatı, yüksək texnologiyalar və tibb sahələrində də birgə fəaliyyətə davam edirlər.

Azərbaycan-İsrail parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvü Asim Mollazadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, İsrail Azərbaycana dost münasibətinin ən yüksək zirvəsini Vətən müharibəsində göstərib: "İsrail 44 günlük müharibədə Azərbaycana çox böyük dəstək verib. Habelə, beynəlxalq terrorizmlə mübarizədə bizə dəstək olub. Azərbaycan isə enerji təminatında İsrail üçün mühüm rol oynayır. Bununla yanaşı, mədəni bağlarımız da var. Azərbaycandan köçən yəhudilər bunu heç zaman unutmur. Bu sevginin nəticəsi idi ki, müharibə zamanı İsrail küçələrində Azərbaycan bayraqları dalğalanırdı. Ümumiyyətlə, biz həmişə yaxın olmuşuq".

Deputat vurğuladı ki, bu münasibətlər getdikcə daha da inkişaf edir: "Son zamanlar investisiyaların yatırımı, SOCAR-ın İsrail yataqlarında işləməsi mühüm əməkdaşlıqdan xəbər verir. O ki qaldı Türkiyə-İsrail probleminə, Azərbaycan hər zaman çalışır ki, bu münasibətlərin yaxşılaşmasına töhfə versin. İran adlanan ölkəyə gəlincə, Tehranın bizə münasibətində böyük dəyişiklik olmayacaq. Xatırladım ki, İsrail Azərbaycana hər zaman dostluğunu göstərmiş, hətta Avroviziya zamanı bizə qarşı tərribatın və terrorun qarşısını almaqda İsrailin dəstəyi olmuşdu". **A.Mollazadə İsrailə təmasların Ağ Evin yeni rəhbərliyi ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin inkişafında rolu olacağını da istisna etmədi:** "Əvvəla, Tramp administrasiyası gəl-

dikdən sonra sükut yaranıb və dünyada hədə-qorxu azalıb. Bizim İsrailə əməkdaşlığımızda Tramp hakimiyyəti ilə əlaqələri yaxşılaşdırmaq niyyəti də var və əminəm ki, bunun müsbət təsirləri olacaq".

Siyasi ekspert Züriyyə Qarayeva isə qeyd etdi ki, İsrailin Azərbaycanın Suriya məsələsində Türkiyənin yanında olmasından narazılıq keçirdiyini ehtimal edir: "Bu görüşdə regional məsələlərin müzakirə edildiyi vurğulanıb. Ona görə istisna etməyirəm ki, Türkiyə-Azərbaycan birliyinin Qəzza, Suriya kimi İsraili maraqlandıran proseslərdə koordinasiyalı hərəkəti müəyyən suallara doğu-

rub. Amma düşünürəm ki, Bakı-Tel-Əviv əlaqələri yüksək inkişafdadır və arada narazılıq doğuran hər hansı məsələ yoxdur. Azərbaycanın Suriya və Fələstin proseslərinə münasibəti humanitar kontekstdədir. Sözsüz ki, Prezident İlham Əliyevin Suriyanın keçid hökumətinin liderini Bakıya dəvət etməsi, Fələstinin BMT qətnamələri əsasında dövlət müstəqilliyini əldə etmək mövqeyini dəstəkləməsi faktorları var, amma bunların heç biri İsrailin əleyhinə yönəlməyib".

Siyasi şərhçi əlavə etdi ki, Azərbaycanın İranla təmasları da sinxronluq təşkil

edir və daha çox iqtisadi əməkdaşlıq, dəhlizlər, logistika ilə bağlı müzakirələr aparılır: "Azərbaycan regionda iqtisadi dirçəlişin olmasında maraqlıdır. Biz İsrail-Türkiyə, İsrail-İran problemlərinin həllinin tərəfdarıyıq. Netanyahu ilə görüş bu mənada əhəmiyyətli idi, çünki Bakı vasitəçilik səylərini artırır. Bunun əvəzi olaraq da Netanyahu iqtidarı Azərbaycan-ABŞ əlaqələrinin inkişafına dəstək verməlidir. Trampın yəhudi baş naziri necə qarşıladığını gördük, bu səviyyədə ünsiyyətdən Azərbaycan yararlanmaq istəyir və dost İsraildən dəstək gözləyir".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

“Yeni konstitusiyanın referendum yolu ilə qəbul edilməsi vacibdir”. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, fevralın 19-da bu açıqlama ilə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan çıxış edib. Paşinyan referendumun hansı tarixdə keçirilə biləcəyi barədə məlumat verməyib. “Yeni konstitusiyanın qəbulu ondan daha əhəmiyyətlidir ki, hazırkı konstitusiyanın qəbulu üçün keçirilən bütün referendumlarda ictimai rəydə ciddi legitimlik yoxdur. Yeni konstitusiyanın qəbul edilməsinin strateji məqsədi vətəndaşlığı olmayan millətin qalqıq fəaliyyətindən xalqın dövlət fəaliyyətinə keçiddir”, - baş nazir qeyd edib.

Ermənistanda qanunvericiliyə dəyişikliyin sülh müqaviləsinin imzalanması baxından ciddi əhəmiyyəti var. Rəsmi Bakı yekun sənədə qol çəkilməsi üçün İrəvanın öz müstəqillik deklarasiyasına və konstitusiyasına dəyişiklik etməsinə şərt kimi irəli sürür. Azərbaycan ərazilərinə iddialar hazırkı əsas qanunda olduğu kimi Ermənistan onu aradan qaldırmalıdır. Çünki Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi ideyası preambula hissəsində yer alır. Paşinyan bir müddət əvvəl bildirmişdi ki, sülh sazişi konstitusiyadan da mötəbərdir və ona istinad ediləcək. Lakin Azərbaycan bu erməni hiyləgərliyinə inanacaq səviyyədə deyil. Kim zamanət verə bilər ki, Paşinyandan sonrakı dövrdə yeni hakimiyyət Ermənistan Konstitusiyasını əldə bayraq etməyəcək?

Ona görə də baş nazirin referendum elanından çıxan nəticə budur ki, Ermənistan ərazi iddialarını yeni konstitusiyada göstərməyəcək. Və erməni cəmiyyətini də buna hazırlayır. Onsuz da şifahi olaraq, o cümlədən Praqa sənədində Qarabağın Azərbaycana aid olduğunu təsdiq edir. O zaman referenduma nə zaman gediləcək və müxalifətin müqaviməti nədən ibarət olacaq? Nəzərə almaq lazımdır ki, gələn il həm də Ermənistanda parlament seçkiləridir. Hərgah, hakimiyyət erməni cəmiyyətini Qarabağa

olan iddialardan əl çəkməyə çağırır, son çıxışlarında spiker Simonyan da bunu açıqlayıb. Lakin cəmiyyətin revanşist kateqoriyası - kilsə, keçmiş “Qarabağ klani”, daşnaklar, diaspor fərqli ideyanı aşılayır. Lakin bu illər ərzində Paşinyan onların müqavimətini xeyli dərəcədə sındıra bilib. Bəs referendumdən sonra nə gözlənilir?

Analitik Elxan Şahinoğlunun proqnozuna görə, Paşinyan referendumu il ərzində keçirsə, bu, Azərbaycanla sülh sazişinin imzalanması ehtimalını artıracaq. Onun fikrincə, Paşinyan xalqa videomüraciətində sülhə ayrıca bölmə həsr edib: “Həmin bölmədə Paşinyanın bu fikirləri yer alıb: “Sülh xarici dəstək olmadan qonşular arasında yaşamaq bacarığıdır. Sülh bərqərar olduqdan sonra bu, iqtisadi, siyasi və mədəni əməkdaşlıqda özünü ifadə edən xarici əlaqələrin son məqsədi olmaqda davam edir. Sülh, ilk növbədə, regional amildir, çünki sülh və ya onun olmaması ilk növbədə yaxın qonşularla münasibətlərdə, sonra beynəlxalq, daha sonra isə global səviyyədə ifadə olunur. Strateji və uzunmüddətli mənada sülh o zaman mümkündür ki, bu, kənar dəstək olmadan qonşularla əməkdaşlıq mühitində yaşamaq bacarığı ilə ifadə edilməli olan bir bacarıq halına gəlir. Sülh təhlükəsizliyin ən etibarlı təminatıdır. Təhlükəsizliyin

Prezident Əliyev nə deyir, Paşinyan onu edir...

İrəvan referenduma hazırlaşır; il ərzində keçirilərsə, 2025-də sülh sazişi imzalana bilərmə?

təmin edilməsinin ən mühüm komponentləri region ölkələrinin qarşılıqlı asılılığı, ölkənin regional və global təchizat və ticarət zəncirindəki yeridir”. Paşinyanın sülhə həsr etdiyi bölmə onun etirafıdır ki, Ermənistan gah Rusiya, gah Fransa, gah da ABŞ-a arxalanaraq təhlükəsizliyini təmin edə bilməyəcək, ermənilər üçün sülhün yeganə təminatı qonşularla, o cümlədən Azərbaycan və Türkiyə ilə normal

münasibətlərin yaradılmasıdır”.

E.Şahinoğlu hesab edir ki, bunun üçün isə birincisi, Paşinyan Ermənistan Konstitusiyasında Azərbaycana və Türkiyəyə ərazi iddialarını əhəmiyyətli edən bəndləri çıxarmalı, ikincisi, Zəngəzur dəhlizinin reallaşmasına şərait yaratmalı, üçüncüsü, sərhədin “monitorinqi” adı altında Ermənistanda yerləşdirilən Qərbin hərbi heyətinin fəaliyyəti

nə ehtiyac olmadığını bəyan etməlidir. Ekspert güman edir ki, bunlar edilərsə, Paşinyan ümid etdiyi regional sülhü yaxınlaşdırma bilər.

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədr müavini Samir Əsədli tezliklə referendum olacağını istisna etməsə də, parlament seçkilərinin buna əngəl olduğunu güman edir. Partiya mənsubunun fikrincə, Paşinyan parlament seçkilərində qalib gəlməklə

əlini gücləndirmək istəyir ki, sonra planlarını həyata keçirsin: “Məncə, referenduma tələsməyəcək. O, növbəti seçkidə də qələbə qazanmalıdır ki, müxalifəti tamamilə ram etsin və qarşısına çıxacaq təsir gücü qalmasın. İndi isə həssas döndür. Paşinyan özü də bilmir ki, Rusiya və Tramp Amerikası ilə Ermənistan hakimiyyətinin münasibətləri hansı məcrada inkişaf edəcək. Üstəlik, Zəngəzur dəhlizinə nəzarətdə qeyri-müəyyənlik qalır. Nəzərə alaq ki, Paşinyan qərarları müstəqil qəbul etmir, Fransanın ciddi təsirləri var. Bu mənada, böyük ehtimalla referendum 2026-cı il parlament seçkilərindən sonra baş tuta bilər”. **S.Əsədli hesab edir ki, ancaq hər şey yenə də regional şəraitdən asılı olacaq:** “Ermənistan ərazi iddialarına son qoymaq və bu məsələni qapatmaq istəyir ki, Türkiyə ilə quru sərhədləri açılsın. Ümumilikdə proses buna gedir, amma Paşinyan məqam gözləyir ki, firsəti dəyərləndirə bilsin”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Zəngəzur dəhlizi açılmasa, müharibə başlaya bilər

Türkiyə və Azərbaycan ekspertlərindən ilginclik açıqlamalar: “ABŞ və Rusiyanın başı qarışıb, Zəngəzur dəhlizini açmaq vaxtıdır”

“Donald Tramp prezidentliyinin birinci müddətində Cənubi Qafqazda Azərbaycanla əməkdaşlığa zərər verəcək addım atmayıb, budəfəki prezidentliyinin bizim üçün neçə keçəcəyi sual altındadır”.

Bunu **politoloq Elxan Şahinoğlu** bildirib.

Onun sözlərinə görə, Tramp Putinlə sövdələşməyə hazırlaşır: “Bu sövdələşmə Ukraynanın zərərinə olduğu kimi Cənubi Qafqaz üçün də təhlükələr yarada bilər. Ona görə həmin günü gözləmədən Azərbaycanla Ermənistan arasında məsələlərin qısa müddətdə həllinə ehtiyac var. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan təhlükəni hiss edərək erməni xalqına ölkə konstitusiyasının dəyişdirilməsi vacibliyi barədə açıqlama verib. Paşinyan nəhayət ki, sülhün əldə olunmasında əsas maneəni ortadan qaldırmağa qərar verib. Nə qədər ki, ABŞ və Rusiyanın başı Ukraynaya

qarışıb, bu ikilinin Cənubi Qafqaza hər hansı formada müdaxiləsini gözləmədən Azərbaycanın tələbləri çərçivəsində sülh sazişinin imzalanması və Zəngəzur dəhlizinin açılması vacibdir”.

“Zəngəzur dəhlizinin açılması 44 günlük müharibədən sonra imzalanmış üçtərəfli sa-

zişdən qaynaqlanan haqq işidir. Ermənistan dəhlizini açmaması üçün əlindən gələni etdi. Bu, son dərəcə risklidir”. Bu sözləri isə Globalinfo.az-a açıqlamasında **türkiyəli hərbi ekspert Abdullah Ağar** İrəvanın Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı dekonstruktiv mövqeyi haqda danışarkən deyib. O

bildirib ki, dəhlizin açılmamasının ağır nəticələri ola bilər: “Müharibə olub, üçtərəfli saziş imzalanıb və onun tələbinə əməl etmirsiniz, bunun nəticələrini təsəvvür edə bilərsinizmi? Azərbaycan regional və beynəlxalq güclərin məsələ ilə bağlı həssaslığını nəzərə alaraq balanslaşdırılmış, qətiyyətli

və həssas bir siyasət yürütdü. Layihənin reallaşması lazımdır, əks təqdirdə, çox böyük gərginliklərə və hətta savaşa səbəb ola bilər”.

Abdullah Ağarın sözlərinə görə, bu, təkəcə Azərbaycan və Ermənistan arasında olan məsələ deyil, beynəlxalq nəqliyyat əlaqələri ilə bağlı həssas bir mövzudur: “Dəhliz açılmadığı təqdirdə embarqo davam edəcək. Sonra isə bunun savaşa qədər gedən tərəfi var. İmzalanan sazişin müddəasını yerinə yetirmir, hiyləgərlik edir və üstəlik intriqa yaratmağa çalışır. Ermənistan çox təhlükəli oyun oynayır. Ümid edərəm, bunu könüllü şərtləndirə bilər, əks halda, bu gərginliyi kimlərsə öz maraqları üçün istifadə edəcək”.

Gürcü politoloq Gela Vasadze isə bildirib ki, Zəngəzur dəhlizində Ermənistan və Azərbaycandan başqa konkret maraqlı tərəflər - Türkiyə, İran və Rusiya da var: “Zəngəzur dəhlizi layihəsinin həyata keçirilməsi həm münasibətlərin birbaşa iştirakçıları (Azərbaycan və Ermənistan), həm də əsas regional oyunçuların (Rusiya, Türkiyə və İran) maraqlarına toxunduğu üçün yuxarıda adları çəkilən bütün tərəflər söz sahibi olacaq. Lakin yekun

qərar tərəflər arasında aparılan danışıqlardan və kompromislərdən asılı olacaq. Hazırda məsələ açıq qalır və regionda gərginliyə səbəb olur”.

G.Vasadzenin sözlərinə görə, Türkiyə bu koridorda Azərbaycana dəstəyi, iqtisadi investisiyalar və nəqliyyat layihələri ilə təmsil olunacaq: “Rusiya Ermənistanın hərbi-siyasi müttəfiqi və təhlükəsizliyinin təminatçısı kimi iştirak edəcək. Son hadisələrə baxmayaraq, Rusiya bu cür qalmaqda davam edir. Sərhədləri dəhlizə bitişik olan ölkə kimi İranın Cənubi Qafqazda öz maraqları var. İsrail və ABŞ isə Zəngəzur dəhlizində yalnız Azərbaycan və Ermənistanla münasibətlərin ümumi kontekstində maraqlıdır. Zəngəzur dəhlizi Azərbaycan və Ermənistan arasında daha geniş sülh prosesinin bir hissəsidir. Bu məsələ münasibətlərin həllinin digər aspektləri, o cümlədən sərhədlərin delimitasiyası, nəqliyyat əlaqələri və regionda təhlükəsizliyin təmin edilməsi ilə sıx bağlıdır. Dəhlizlə bağlı danışıqlar ayrıca bir məsələ deyil, uzunmüddətli sülhə nail olmağa yönəlmiş hərtərəfli dialoqun tərkib hissəsidir”.

□ **“Yeni Müsavat”**

Meymunlar 119 il sonra

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Ötən əsrdə çıxan satirik "Molla Nəsrəddin" jurnalının nömrələrinin birində üz qabığına belə karikatura çəkilib: azərbaycanlıyı yerə uzadıblar, 3 nəfər onun ağzını açıb və ora öz dilini soxmağa çalışır. Bunlar fars, osmanlı və ruslar kimi təsvir edilib.

Hər dəfə ana yurdumuzda dil mövzusunda yaxalaşma, uşağı hansı məktəbə qoymaq temasında təpikləşmə düşəndə mən ilk növbədə Mirzə Cəlilin o jurnalını xatırlayıram. Hərçənd ideyanı Mirzə versə də rəsmi müəllifi Oskar Şmerling-dir. Mövzudan uzaqlaşmaq olmasın, "Molla Nəsrəddin"-in alman mənşəli bu möhtəşəm rəssamının xatirəsini əbədləşdirmək üçün Azərbaycanda bir fırça ucu boyda iş görülməyib. Bu da bizim Oskar müəllimə "minnətdarlığımızın" əlamətidir.

Ümumiyyətlə, bizdə bəzi sarsaqlar var, görürsən hərdən ortaya düşürlər, həmin klassik maarifçilərimizi təhqir etməyə, gördüyü işləri guya sıfırlamağa çalışırlar. Sən demə, milləti tənqid etmək onun inkişafına mane olubmuş. Gərək ancaq tərəfləşən və yaltaqlanasan. Mən bu deyirmanın suyunun haradan gəldiyini, altındakı məqsədi (məqsəd ümumiyyətlə kritik yanaşmanı aradan qaldırmaq, mətbuatı-filani silmək və oğurluğa rahat davam etməkdir) yaxşı başa düşürəm və adətən fikir vermərəm, necə deyirlər, gülüb keçirəm. Amma 100 il sonra da millət hələ hansı dildə danışmaq, hansı məktəbdə oxumaq lazımdır tipli mövzuları özü üçün müəyyənləşdirə bilməyibse, bu, maarifçilərin haqlı olduğunu göstərmirmi? Əlbəttə, maarifçilik müəyyən dövrlər tənəzzülə uğraya bilər, əkilən toxumların çürük çıxdığı mənzərəsi yaranar, ancaq başqa yol yoxdur. Oxumaq, öyrənmək, bilikləri, elmi yaymaq, kitabı təbliğ etmək həmişə lazımdır. Bunun alternativini yoxdur. Daha doğrusu, var: həmin alternativ cahillikdir.

Dil məsələsi Mirzə Cəlilin və onun jurnalının əsas narahatlıq mövzularından biri idi, buna dəfələrlə toxunub, hətta "Anamın kitabı" pyesi tam bu mövzudadır. Ancaq uca Mirzəmizin "Molla Nəsrəddin" jurnalının 3 noyabr 1906-cı il sayında dərc etdiyi "Meymunlar" felyetonu, mənəcə, son günlərin "uşağı hansı dildə oxudaq" mövzusunı bağlayıb və qapağını da qoyub. Həmin yazıdan böyük sitatla köşəmizi bitirək:

"Hüriyyət və hüquq davası düşəndən heç bir müsəlman məclisi olmayıb ki, orada bir obrazovannı müsəlman ayağa durub deməsin "hökumət qoymur məktəblərdə ana dilimizi öyrənmək". (Hələ məzəsi budur ki, bu nitqlərin hamısı rus dilində söylenilir - bu sirdən də heç kəs baş aç bilməyib).

Bəli, keçək mətləbə. Bir saatlığa tutaq ki, hökumət qoymur məktəblərdə ana dilimizi öyrənmək.

Pəs ana dilimizi istəməyi, ana dilimizə məhəbbət etməyi, ana dilimizi xoşlamağı kim qoymur?

Mən indiyədək heç bir yanda görməmişəm ki, iki obrazovannı müsəlman bir-biri ilə görüşəndə müsəlmanca danışsınlar - amma hökumətin qanun qəraradlarının içində heç belə bir qərarad yoxdu ki, iki müsəlmanın bir-biri ilə müsəlmanca danışmağına mane olsun.

Kim bizi öz dilimizdən utanmağa və öz dilimizlə danışmağı ar bilməyə vadar edir? Bir təbrizli Tiflisə gəlib bir həftə burada qalmaqla adının axırına "of" qondanır. Məgər bunu da hökumət edir?

Nə vaxt hökumət qərarad və pristav göndərib ki, get gör filan müsəlman oğluna nə ad qoyub və qızına nə ad qoyub və hökumət nə vaxt müsəlmanı məcbur edib ki, qızının adını Fatma əvəzinə Fatya qoysun və oğlunun Həsən adını dəyişdirib Qasanka eləsin?

İndiyədək görünməyibdir ki, iki oxumuş erməni bir-biri ilə rusca danışsın.

İndi gəl müsəlman aləminə. Gedirsən bir rəfiqin qapısını döyürsən. Bir balaca qız çıxır. Soruşursan ki, atan evdə?

Qız "papa" deyər-deyə qaçıb atasını çağırır. Girirsən içəri və qızın kefini soruşub deyirsən: "Maşallah, Münəvvər xanım, yekə qız olubsan". Görürsən qız qaş-qabağını saldı. Sonra məlum olur ki, qıza gərək "Varya" deyər idin, Münəvvər dedin, acığı gəldi.

Hətta axır vaxtda İran məmurları da yavaş-yavaş adlarını çöndərməyə başlayıblar.

Hakimi-vilayəti-Ərdəbil Həsənqulu xan Cəfərxanov, naibi konsulgəriyi-Gəncə və Badkubə dər qəryeyi-Danabəş Mirzə Heydər Səlimxanov və qeyrə.

İşlər bu sayaqdır.

Axırdə həmin qasankalar və varyalar böyüyüb başlayaçaqlar məclislərdə haray təpib çıxırmağa: "Ay aman, qoymayın hökumət ana dilimizi öyrənməyə mane olur".

P.S. Acı olan budur ki, milli meymunlarımız bu qədər müddətdə bir damcı da tərəqqiyə, evolyusiyaya uğramayıb.

Regional əməkdaşlığın 3+3 formatı şübhəsiz ki, bütün iştirakçı ölkələrin-Azərbaycan, Ermənistan, Rusiya, İran, Türkiyə və Gürcüstanın maraqlarına xidmət edir. Bunu Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov Dövlət Dumasında çıxışında bildirib.

"Əvvəldən hamı razılaşdı ki, bizdə format mehz 3+3-dür və biz Gürcüstanın mövqeyini, şübhəsini başa düşürük. Lakin gürcü nümayəndələri üçün iclas zalında həmişə yer olacaq", - o qeyd edib.

S.Lavrov xatırladı ki, bu yanaşma keçən ilin oktyabrında İstanbulda nazirlər səviyyəsində keçirilən son görüşdə də təsdiq edilib.

Nazirin sözlərinə görə, bu, ABŞ-in əvvəlki administrasiyasında paxıllıq yaradıb və onlar 3+3 formatı əvəzinə Cənubi Qafqaz ölkələri və sabiq prezident Cozef Baydenin administrasiyası nümayəndələrinin daxil olacağı 3+1 formatını irəli sürməyə çalışıblar. O, həmçinin vurğulayıb ki, son görüşdə bu məsləhətləşmə platformasını daha strukturlaşdırılmış təşkilata çevirmək barədə qərar qəbul edilib.

S.Lavrov Dövlət Duması deputatlarının əlavə əməkdaşlıq mexanizmlərinin təşkili üçün 3+3 formatında parlamentlərarası komissiyanın yaradılması təklifini dəstəkləyib. "Ögər siz belə bir təşəbbüslə çıxış etsəniz, biz onu XİN xətti ilə dəstəkləyəcəyik. Bu çox faydalı olardı", - nazir bildirib.

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu bu formata qoşulmaq istəməyən Gürcüstanın artıq bu barədə düşündüyünü proqnozlaşdırır: "İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra Azərbaycan və Türkiyə 3+3 regional əməkdaşlıq modelini təklif etdilər. Bu, Cənubi Qafqaza qonşu ölkələrin də maraqlarına cavab verdiyindən, İran və Rusiya təklifi dəstəklədilər, hətta Ermənistan belə Bakı və Ankaranın təşəbbüsünə qoşuldu. Birçün Gürcüstan bu platformada iştirak etmədi və bunun obyektiv səbəbi var idi. Gürcüstan hakimiyyəti torpaqlarını işğal edən Rusiya ilə eyni formatda iştirakdan çəkiniirdi. Ancaq hazırda Gürcüstan hökumətinin Qərb ölkələri ilə münasibətində problemlər mövcuddur. Ona görə də Gürcüstanın yaxın gələcəkdə 3+3 formatına qatılacağı ehtimalı artır. Bu format bir qrup Avropa dövlətinin, o cümlədən Fransanın xoşuna gəlmir. Çünki Fransa oyundankənar vəziyyətdə qalıb. Paris çox çalışdı ki, Ermənistanın əli ilə regional əməkdaşlıq alınmasın. An-

ABŞ Bakı və Ankaranın yer aldığı masaya qarşı - sensasion iddia

Lavrovun sözlərinə görə, Ağ Ev 3+3 əvəzinə Cənubi Qafqaz ölkələri və Amerika administrasiyası nümayəndəsinin daxil olacağı 3+1 formatının yaradılmasına çalışıb

caq Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan nə qədər Fransa prezidenti Emmanuel Makronla yaxın olsa da, 3+3 formatındakı iştirakdan imtina etməyib. Çünki regional əməkdaşlıq formatı ilk növbədə elə Ermənistanın maraqlarına cavab verir. ABŞ-a gəldikdə, hazırda Tramp administrasiyasının başı Rusiya-Ukrayna müharibəsinin həllinə və Yaxın Şərqi qarışdır. Digər tərəfdən, Ağ Evin hazırkı sahibi Kreml sahibi ilə yaxınlaşmağa çalışır. Bu səbəbdən Vaşinqton 3+3 formatını əngəlləmək istəməyəcək. Bütün hallarda bu formatın uğur qazanması üçün Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanması vacibdir. Bunun üçün isə Ermənistan Konstitusiyası dəyişməlidir. Nikol Paşinyan artıq bunun anon-sunu verib, indi ondan real addımlar gözləyirik".

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov hesab edir ki, ABŞ-in 3+3 formatına qarşı çıxaraq, onun əvəzinə 3+1 modelini irəli sürməsi Vaşinqtonun bölgədəki strateji maraqlarının birbaşa əksidir: "3+1" formatı ABŞ-in Gürcüstan, Ermənistan və Azərbaycanla əməkdaşlıq etməsini nəzərdə tutur ki, bu da region ölkələrini Rusiya, İran və Tür-

Rusiya, İran və Türkiyə ilə əməkdaşlıq etməsinə şərait yaradır, lakin bu əməkdaşlığın hər hansı formada Azərbaycanın milli maraqlarına təhlükə yaratmaması üçün ciddi diplomatik manevrlər tələb olunur. Digər tərəfdən, ABŞ-in bölgədəki təsirini artırmaq cəhdləri, Ermənistanın maraqları ilə müəyyən qədər üst-üstə düşür, çünki İrəvan hazırda regional güclərdən, xüsusilə Rusiyadan asılılığını azaltmaq üçün Qərbin siyasi və iqtisadi dəstəyinə ehtiyac duyur. Bu baxımdan, Ermənistanın xarici qüvvələrin iştirakı ilə daha çox formatlara meyillənməsi onun təhlükəsizlik dilemmasının nəticəsi kimi qiymətləndirilə bilər. Nəticə etibarilə, Cənubi Qafqazda formalaşan yeni siyasi realıq və müharibədən sonrakı mərhələdə Azərbaycanın əldə etdiyi üstünlük region ölkələrinin xarici təsirlərdən asılılığını azaltmaq üçün daha çox öz aralarındakı əməkdaşlıq formatlarına yönəlməsinə şərait yaradıb. 3+3 formatı region ölkələrinin qarşılıqlı dialoq və əməkdaşlıq yolu ilə regional problemləri həll etməsi üçün potensial bir mexanizm olsa da, bu formatın gələcəkdə necə inkişaf edəcəyi, iştirakçı dövlətlərin siyasi maraqları və Qərbin bu bölgədəki mövqeyindən asılı olaraq deyə bilərik. Azərbaycan üçün əsas çağırış, bu format daxilində öz suverenliyini və milli maraqlarını qoruyaraq, həm Rusiya və İranın təzyiqindən qorunmaq, həm də Qərbin bölgədəki maraqları ilə balanslaşdırılmış siyasət aparmaqdır".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

İrəvanın “U” dönüşü

Ermənistanın “qərpbərəst” hakimiyyəti Ukraynada baş verənlərdən dərs götürür; **deputat:** “Əgər ABŞ-la sövdələşmədə Moskvaya bu regionda hərəkət sərbəstliyi verilə...”

Rusiya-Ermənistan münasibətlərində maraqlı geridönüş müşahidə edilməkdədir. Son günlərdə özünü Qərb integrasiya edən, NATO-ya, Avropa İttifaqına üzvlüyə can atan ölkə kimi sıraya gələn Ermənistan Rusiya-Ukrayna cəbhəsindəki vəziyyətin fonunda cildini dəyişməkdədir.

Ötən ay ABŞ-la strateji tərəfdaşlıq xartiyasını imzalayan, Avropa İttifaqına üzvlüklə bağlı hüquqi prosedurları işə salan Ermənistanın Rusiyaya boylanmağa başlaması çox şey deyir. Özü də maraqlısı budur ki, Ermənistanın iqtidarı və müxalifəti Rusiyaya yaxınlaşmaq üçün sanki yarışa çıxıblar.

Fevralın 18-də Ermənistanın ilk prezidenti Levon Ter-Petrosyan (1991-1998-ci illər) Rusiyanın Ermənistandakı səfiri Sergey Kopirkinlə özəl rezidensiyasında görüşüb. Ermənistanın “İravunk” qəzeti yazır ki, keçmiş prezidentin bu fəaliyyəti Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın şəxsi xahişi ilə baş tutub. Paşinyan Ter-Petrosyanın vasitəçiliyi ilə ölkəsinin Rusiya ilə əlaqələrini yaxşılaşdırmağa çalışır. Mənbələrin məlumatına görə, Rusiya Paşinyan və onun zədələnməmiş nüfuzunun qorunması üçün iki şərt irəli sürüb: Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatından çıxmaqla bağlı həll olunmamış məsələnin bağlanması, Rusiya ilə “dəmir yolu idarəçiliyi” məsələsində qarşılıqlı qəbul edilə bilən variantların müzakirəsinə başlamaq. Bu şərtlərin həyata keçirilməsi Paşinyan üçün Rusiya ilə münasibətlərin düzəlməsi və iç siyasətdə vəziyyətin sabitləşməsi baxımından əhəmiyyətli ola bilər.

Xüsusilə də eks-prezident Köçəryanın son günlər ortaya çıxması və baş nazir olmaq istəyi barədə iddiaların fonunda müxtəlif təxminlər ayaq açıb yeriyir.

Görünən budur ki, Rusiyanın Ukraynada üstün mövqedə olması Paşinyanı Moskvaya az tutmağa vadar edir. Ümumiləşdirsək, Ermənistanın “qərpbərəst” hakimiyyəti Ukraynada baş verənlərdən dərs götürür və faktiki olaraq İrəvanın “U” dönüşünü müşahidə etməkdəyik.

Deputat Sahib Aliyev “Yeni Müsavat”a açıqlamasında maraqlı məqamlara diqqət çəkdi: “Əgər Rusiya və İranın Paşinyana çatdırmaq istədikləri nəse varsa, daha uyğun adamlar və kanallar ola-ola bunu niyə Levon Ter-Petrosyanın vasitəçiliyi ilə etməlidirlər? Paşinyanın Moskvaya üz tutmasına gəldikdə, o, bəyəm Moskvadan üz döndərmişdi ki? KTMT-də fəaliyyətlərini “dondurmaları” nəzərə almasaq, Ermənistan hakimiyyəti indiyə qədər Rusiyaya qarşı önəmli sayılacaq hansı addım atıb? Və Ermənistanın həmin KTMT-də rolu nə idi ki, orada fəaliyyətini “dondurması” çox da ciddiyyə alınsın? Ona görə də burada diqqət yetirilməli olan, bu görüş haqda Ermənistanda nə yazıldığı yox, İran və Rusiya səfirlərinin nasist ideologiyasının daşıyıcısı olduğu, məlum video ilə ifşa edilən Levon Ter-Petrosyanla niyə məhz indi görüşmələridir. Həmin ideologiyaya xidmət edənlərin, 600 ildir ki, türklərə qarşı kinlə bəslənənlərin yenə yanında olduqlarını, onlara “hər tərəfli strateji tərəfdaş” olaraq dəstək verəcəklərini

sərgiləmək üçünmü?”

S.Aliyev qeyd etdi ki, bu görüşə Qarabağın uydurma “rus icması”nın Moskvadakı yığıncağının, hərbi cənayətkar Robert Köçəryanın dilindən tezislərin səsləndirilməsinin davamı kimi baxır: “Köçəryan nə deyirdi? Deyirdi ki, Azərbaycanla danışıqlar ikitərəfli formatda yox, üçtərəfli formatda yeni Moskvanın iştirakı ilə aparılmalı, Minsk Qrupu buraxılmamalı və Paşinyan anti-Rusiya ritorikasını dayandırmalıdır. Daha dəqiqi, bunu yenidən Rusiyaya açıq şəkildə tost demək və yalvarmaqla əvəzləməlidir. Əgər ABŞ-la sövdələşmədə Moskvaya bu regionda hərəkət sərbəstliyi verilə, Paşinyan elə belə də hərəkət edəcək. Verilməse, yəni anti-Rusiya ritorikasını davam etdirməklə indi yeritdiyi siyasəti sürdürəcək. Yeni o, Moskvanın bəlli səbəblərdən indi verə bilmədiyini dəstəyi digərlərininki ilə kompensasiya etməyə və Rusiyanın təsir dairəsində qalmaqla yenə də onun maraqlarına cavab verən addımlar atmağa çalışacaq”.

Siyasi şərhçi Məhəmməd Əsədullazadə bildirdi ki, ABŞ və Rusiya arasında baş tutan danışıqlar və Ukrayna müharibəsində müəyyən razılaşmalar beynəlxalq siyasi nizamı köklü şəkildə dəyişir: “Donald Trampın xarici yardımçıları dayandırması strateji müttəfiqlərlə əlaqələrdə siyasi böhran yaranması ilə müşayiət olunur. Ermənistan ABŞ-la strateji tərəfdaşlıq xartiyası imzalayıb, həmçinin Avropa və ABŞ-la əməkdaşlıq imkanlarını genişləndirirdi. Amma proseslər dəyişib. Rusiya beynəlxalq izolyasiyadan çıxır. Bu da Ermənistanı çətin vəziyyətlə üzləşdirir. ABŞ Ermənistanı əhəmiyyət vermir. Avropa öz problemləri ilə baş-başa qalıb. Nikol Paşinyan Rusiya ilə iqtisadi əlaqələri davam etdirmək və müəyyən reveranslar etməyə çalışır. Keçmiş prezident Levon Ter-Petrosyan Paşinyanı ona görə vəkil tutub ki, Moskva ilə məsələləri yoluna qoysun. Şərtləri budur ki, müxalifətə dəstək vermirsen. Mən də Rusiyanın moderator olduğu təşkilatlarda qalıram”. **M.Əsədullazadənin fikrincə, hələ ki bu vari-**

ant Rusiyanın maraqlarına uyğundur: “Amma eks-prezident Robert Köçəryanın ortaya çıxması məhz Rusiyanın müəyyən qədər reabilitasiya olunmasından irəli gəlir: “Bütün bunlara baxmayaraq, Köçəryanın qatırı gedib. Onun növbəti hakimiyyət sevdası arzu olaraq qalacaq. Məncə, Nikol Paşinyan indiki vəziyyətdə çalışacaq ki, Türkiyə və Azərbaycanla münasibətləri normallaşdırsın. Proseslər onun əleyhinə işləyir. Ona görə də ötən gün real Ermənistan konsepsiyasını təqdim edərək konstitusiyanın dəyişməsinin vacibliyini vurğuladı. Azərbaycan və Türkiyə ilə normallaşma və sülhə məcbur olduğunu mesajını vermiş oldu. Düşünürəm ki, hər iki ölkə ilə münasibətlər normallaşsa, Rusiya Ermənistanı ciddi təzyiqlər edib bilməyəcək. Yaxın perspektivdə Nikol Paşinyan Azərbaycan və Türkiyə ilə bağlı daha isti mesajlar verəcək. Müəyyən irəliləyişlərdə olacaq. Nikol Paşinyan Rusiyaya etibar etmir”.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin baş mütəxəssisi Tural İsmayilov isə bildirdi ki, faktiki olaraq Ermənistanda nə qədər sorosçular at oynatsa da, Ermənistan hələ də Rusiyanın boyunduruğu altındadır: “Ermənistan Rusiyanın boyunduruğundan xilas olmaq üçün müəyyən addımlar atır. Hazırkı dövərdə Rusiyanın Ermənistandan çıxarılması haqqında söhbət getmir. Çünki faktiki olaraq Ermənistan hələ də rəsmi şəkildə KTMT-nin üzvüdür və həmçinin Gümrüdə Rusiyanın 102-ci hərbi bazası mövcuddur. Bu gün Rusiya ilə

Tramp Moskvaya gələcək? Makron və Starmer isə ABŞ-a səfər edəcəklər

“İndi Rusiya ilə ABŞ arasında münasibətlərin mümkün istiləşməsi fonunda eksentrik Donald Tramp nasist qoşunları üzərində qələbənin 80-ci ildönümünü qeyd etmək üçün Moskvada keçiriləcək qələbə paradına gəlməyə qərar verə bilər - vaxtilə almanlara güclü müqavimət göstərməyib, tez təslim olub, onların tərəfində vuruşan Avropaya rəzil olduğunu göstərmək üçün. O vaxt ABŞ və Rusiya müttəfiqi idi və Hitler faşizminə qarşı vuruşurdu”.

Bu sözləri Axar.az-a açıqlamasında rusiyalı politoloq Yevgeni Mixaylov deyib.

Bu arada isə məlum olub ki, Fransa prezidenti və Britaniyanın baş naziri Trampdan görüş istəyiblər. “Fransa prezidenti Emmanuel Makron və Böyük Britaniyanın baş naziri Keir Starmer görüş istəyiblər və tezliklə ABŞ-a gələcəklər”. “RIA Novosti” xəbər verir ki, bu barədə ABŞ Prezidenti Donald Tramp bildirib.

“Onlar tezliklə gələcəklər. Starmer gəlmək üçün fürsət istədi”, - deyərək Tramp qeyd edib. Tramp Fransa prezidentinin də görüş tələb etdiyini və ABŞ-a səfər edəcəyini bildirib. Bu səfərlərin təxmini vaxtı ilə bağlı suala Amerika lideri “çox yaxında” cavabını verib. Tramp mümkün tarix kimi 24 fevralı göstərib.

Avropa İttifaqı Trampın texnoloji tənziqləməni əhatə edə biləcək daha geniş müqavilənin bir hissəsi olaraq ABŞ-la avtomobil tarifləri barədə danışıqlar aparmağa hazırdır. Bu barədə isə Ticarət Siyasəti və İqtisadi Təhlükəsizlik üzrə Avropa komissarı Maroş Şefçoviç Amerika Sahibkarlıq İnstitutunun təşkil etdiyi tədbirdə deyib. “Biz bunu müzakirə etməyə hazırıq. Prezident Tramp dedi ki, böyük bir iş qurucusu kimi tanınır və ideyası böyük bir paket, böyük sövdələşmə ilə gəlməkdir. Gəlin bütün bunları müzakirə edək. Çünki mən transatlantik münasibətlərə həqiqətən inanıram”, - komissar qeyd edib.

Eyni zamanda o, Tramp geniş miqyaslı tariflərin tətbiqi ilə bağlı hədəflərini yerinə yetirsə, Brüsselin cavab tədbirləri görəcəyini bildirib: “Avropa maraqlarını qorumaq üçün buna çox sərt cavab verməkdən başqa çarəmiz olmayacaq. Lakin belə bir ssenaridən qaçmağa ümid edirik”.

“Al ABŞ tərəfindən tariflərin qəfil birtərəfli artırılması üçün heç bir əsas görmür. Avropa biznesi Atlantikanın hər iki tərəfində iqtisadi sabitlik, proqnozlaşdırıla bilənlik və əminlikdən asılıdır”, - Şefçoviç əlavə edib.

O, amerikalı həmkarları ilə görüşlərdən sonra Amerika tərəfinin nəyi müzakirə etmək istədiyini barədə daha aydın təsəvvürə malik olacağına ümid edir.

“Lakin Brüssel artıq rəqəmsal xidmətlər və rəqəmsal bazarlar üzrə Avropa qanunlarına uyğun olaraq böyük texnologiya məsələləri üzrə Vaşinqtonla danışıqlar aparmağa hazırdır. Amerikanın əksər böyük texnoloji şirkətlərinin Avropada ABŞ-dan daha çox müştəri var”, - deyərək qeyd edib.

Ermənistan arasında münasibətlər zədələnsə də, unutmamalıyıq ki, hələ də Ermənistan iqtisadiyyatı Rusiyadan asılı vəziyyətdədir. **T.İsmayilov konkret rəqəmlərin Rusiya-Ermənistan əlaqələrinə işıq saldığını xatırladı:** “Ötən ilin sonunda açıqlanan statistik rəqəmlərdən də görünür ki, əslində 2024-cü ildə Rusiya ilə Ermənistan arasındakı iqtisadi əlaqələr nəinki geri gedib, əksinə, inkişaf etməkdədir. Ona görə də Er-

mənistan başa düşür ki, Rusiya ilə tam bağlarını qopara bilməz. Çünki Ermənistanın bunun üçün siyasi müstəqilliyi mövcud deyil. Eyni zamanda beynəlxalq münasibətlər sisteminə rənglər dəyişdikcə Ermənistan da elastik davranır. Paşinyan Trampın Rusiyaya pozitiv mövqeyi və USAİD-in incələnməsi fonunda Moskvaya maddəliq etməyə qərar verib”.

□ **E.PASASOY,**
“Yeni Müsavat”

“Bəzi icra başçıları itləri güllələdir. Bu, qeyri-insani hərəkətdir”. Bu günlərdə Gəncədə 68 yaşlı kişi küçə itlərinin hücumuna məruz qalıb, vəziyyəti ağırdır. Başından və bədəninin bir çox nahiyəsindən ağır xəsarətlər alan 68 yaşlı K.Səfərov xəstəxanalardan birinin reanimasiya şöbəsinə yerləşdirilib.

Çox keçməyib ki, Gəncədə 39 yaşlı qadını da küçədə it dişləyib. Şəhər sakini 1986-cı il təvəllüdü Ü.Abbasova müxtəlif bədən xəsarəti ilə xəstəxanaya yerləşdirilib. Qadına yardım edilib, vəziyyətinin kafi olduğu bildirilir.

Həmçinin Lənkəran şəhərinin mərkəzində sakinlər sahibsiz küçə itlərinin qorxusundan rahat gəzə bilmirlər. Onlar şəhərdə sahibsiz itlərin yaratdığı təhlükə ilə bağlı şikayət ediblər. Bildirilir ki, şəhər məktəbə, işə gedəndə küçə itlərlə dolu olur: “Bu itlər bəlkə də quduzdur. Şəhər uşaqlar məktəbə gedəndə üstlərinə hürürlər. Onlar da qorxurlar. Problemə bir çarə tapılsa sevinərik”, - deyə sakinlərdən biri söyləyib.

Parlamentin son iclasında deputat Kamran Bayramov da bu problemə toxunub: “Məsələn, Xətai rayonunda, şəhərin kənarında

münasibət aşılmalıdır: “Biz hazırda bir layihənin üzərində işləyirik. Layihədə göstərilir ki, insanlar evlərində qalan artıq qida məhsullarını küçə heyvanlarına əlçatan olan yerlərə qoysunlar. Çünki ac olan acıqlı olar. Gəlin sual edək, 2-3 min insanın yaşadığı bir qəsəbədə balaca it və ya pişik niyə ac qalmalıdır?! Bu nə dərəcədə doğrudur. Bu istiqamətdə təbliğat aparırıq.

İnsan heyvanlara qarşı pis rəftar edirsə, hansısa bir uşaq iti, yaxud pişiyi təpikləyirsə, o, gələcəyin sosiopatıdır. Valideyn həyəcan təbili çalmalıdır ki, mənim uşağım niyə bu hərəkəti etdi. Bizdə isə əksinədir, insanlar heyvanları qovalayıb, daşlayır. Məsələnin həllini bunda görürlər. Doğrudur, quduz olan heyvanlar var, amma bu bizim onlara biganə olmağımızla əsas vermir. Küçə hey-

Küçələrdə dolayan “dördayaqlı” təhlükə - necə qorunaq?

Ekspertlər deyir ki, sahibsiz heyvanlarla bağlı problemin həllində birbaşa dövlətin dəstəyinə ehtiyac var

restoranlar, hotellərlə müqavilə bağlayar, onlar isə qida artıqlarını heyvan sığınacaqlarına pulsuz verərlər. Bu gün mən 20-30 pişiyi qidalandırmağa çalışıram. Amma bütüm daha artığını etməyə imkan vermir. Amma sistemli şəkildə dövlət tərəfindən sığınacaq yaradılsa və restoran, hotellərlə əməkdaşlıq edilsə, problemin qarşısı alınar. Azərbaycanda sahibsiz heyvan çox deyil ki, qidalandırmaq çətin olsun. Fərdi şəkil-

tapsa, insana heç hücum da etməz. Bir nəfər vətəndaş Mərdəkanda könüllü olaraq sahibsiz heyvanlar üçün sığınacaq açmışdı. Lakin o sığınacaq yaşayış yerinə yaxın olduğu üçün qonşuların narazılığına səbəb olmuşdu. Bildirirdilər ki, həyətdən kəskin iy gəlir, hürüşmələr gecə saatlarında yatmalarına mane olur. İnsanlar da bu məsələdə haqlıdırlar. Ona görə də sığınacaqlar şəhərdən bir az kənarda olsa yaxşıdır. Küçə

“Xəzəri heç kim, heç nə xilas edə bilməyəcək”

Ənvər Əliyev: “Dənizin şimal hissəsinin səviyyəsi bir az daha çox düşəcək, çünki...”

Tarix boyu Xəzər dənizinin səviyyəsi dəfələrlə dəyişib. Lakin son illərdə baş verən azalma təbii proseslərdən daha çox insan fəaliyyəti və iqlim dəyişikliyi ilə əlaqələndirilir. Suyun azalması o qədər sürətlənib ki, bəzi sahilboyu ərazilər artıq Xəzərdən uzaq düşüb. Son 20 ildə Xəzər dənizinin suyu təxminən 2 metr azalıb.

Xəzərin geri çəkilməsi təkəcə ekoloji problem deyil, həm də sosial-iqtisadi və siyasi nəticələr doğura bilər.

“Xəzəri xilas et” ekoloji hərəkatının təsisçisi Vadim Ni deyib ki, “biz dənizin şimal hissəsini, xüsusən də Qazaxıstan tərəfindəki şimal hissəsini tamamilə itirə bilərik”.

Maraqlıdır, Xəzəri qorumaq üçün hansı tədbirlər görülməlidir?

Mövzu ilə bağlı Ölkə.az-a danışan ekoloq **Ənvər Əliyev** bildirib ki, son 20 ildə Xəzər dənizinin 2 metr aşağı enməsi qorxulu deyil: “Xəzər dənizi uzun illər, eralar ərzində də belə bir prosesi keçirib. Xəzər dənizindən həttə sahilə quru yol olub. Bu dənizin belə proseslərdən keçməsi yetişdiyi coğrafi məkandan irəli gəlir. Xəzərin artımı da, enməsi də ətrafındakı ekosistmə, təsərrüfat strukturlarına problem yaradır.

Xəzər dənizi şimaldan cənuba doğrudur. Dənizin ən dərin yeri də cənub zonadır. Dənizin bütün hissələrində səviyyə enir. Amma indi şimal hissəsində bir az daha çox düşməlidir, çünki burada Yer in əyriliyi də nəzərə alınır. Xəzər dənizinin səviyyə tərəddüdü yaxın vaxtlarda, illərdə yəqin ki, yavaş-yavaş özünə qayıdacaq. Buna uzun müddət lazımdır.

Xəzər dənizini xilas etmək üçün heç kim heç nə edə bilməz. Bu, təbii mühitin problemidir. Dəniz özünün ekosistməmini yenidən formalaşdıracaq”.

■ “Yeni Müsavat”

axşamlar sakinlər öz evlərinə getməyə qorxurlar, küçələr itlərlə doludur. Bələdiyyələr bu istiqamətdə hansı işləri görürlər? O itlərin sığınacaqlarda yerləşdirilməsi ilə bağlı bir tədbirlər görürlərmi?”

Bu gün Azərbaycanda sahibsiz itlərin sayının çox, ya da az olduğunu deyə bilmirik. Onların statistikasını heç kim aparmayıb və bu barədə, ümumiyyətlə, məlumat verilmir. İstər Bakıda, istərsə də regionlarda sahibsiz heyvanların çoxluğunu son vaxtlar kütləvi hal alan şikayətlərdən müəyyən etmək olar.

Küçə itləri ilə bağlı problem niyə həllini tapa bilmir?

Sağlam Gələcək Naminə QHT koalisiyasının sədri Nərminə Qəribova “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirib ki, insanlarda təbiətə və heyvanlara qarşı həssas

vanlarına yemək verilməsi də həm etik, həm də ekoloji baxımdan əhəmiyyətli bir məsələdir. Bu, insanları daha empatik və məsuliyyətli etməyə təşviq edə bilər. Bu cür davranış, cəmiyyətin ümumi etik dəyərlərinə müsbət təsir göstərir”.

Müəssisimiz deyib ki, hazırda heyvanlara qarşı məsuliyyətli davranış haqqında qanun üzərində işlər gedir: “Biz də ictimai dinləmədə iştirak edirik. Bu gün itin, pişiyin qulağı, burnu kəsilsə, bu cinayətdir. Belə olan halda heyvanları cinayətkarlardan qorumaq lazımdır. Azərbaycanda sahibsiz pişikləri qorumaq, onları yedizdirmək və sığınacaq tapmaq itlərə nisbətən asandır. İtlərlə bağlı isə məsələnin həlli böyük vəsait tələb edir. Dövlət səviyyəsində dəstək lazımdır. Məsələn, hansısa qurum

də heyvan sığınacaqları var. Zaqatalada bacı-qardaş belə bir sığınacaq açıb. Lakin onlar da çox əziyyət çəkirlər, maliyyə sıxıntıları olur. İtlərə nə qədər çörək yedizdirsənlər. Müalicələrinə də axı pul lazımdır”.

“Heyvanları güllələmək insanlığa yaraşan addım deyil. Heyvan hücum edirsə, deməli, acdır”. “Yaşıl Dünya” Ekoloji Maarifləndirmə İctimai Birliyinin sədri, ekoloq Elman Cəfəri deyir ki, küçə itləri ilə bağlı problemin həllində birbaşa dövlətin dəstəyinə ehtiyac var: “Heyvanlar üçün sığınacaqların yaradılması qaçılmazdır. İtlər orada vaksinasıya edilməli, qısırlaşdırılmalı, sonra təbiətə buraxılmalıdır. Onların hamısını sığınacağa yığmaq mümkün deyil. Yaxşı olardı ki, hansısa qurum bu işlə məşğul olsun. İtlər qida

heyvanlarının biomüxtəlifliyini qorumaq lazımdır. Biz biosistemi məhv edə bilmərik. Bəzən itləri güllələyirlər, onları zəhərləyirlər. Bu, yanlış bir şeydir. Dövlət bu işə ən-cam çəkməlidir. Qidası olan, tibbi müayinə aparılan sığınacaqlar yaratmasaq, məsələ həllini tapmayacaq”.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov deyir ki, sahibsiz itləri həmişə müvafiq sığınacaq ilə təmin etmək çətinidir. Lakin insanları onlardan qorumağın yolları var: “Sivil ölkələrdə belə sığınacaqların əhali öz ianələri ilə yaradır və saxlayır. Azərbaycanda isə belə bir ənənə yoxdur. Əksinə, bir neçə heyvansevər sığınacaq yaratmışdı, yaşayış məntəqələrinin yaxınlığında olduğu üçün insanlar şikayət etdi və onlar da həmin yerləri bağlamaq məcburiyyətində qaldılar.

Ölkəmizin insanlarında belə bir fikir var ki, Allah bütün nemətləri yalnız insanlar üçün yaratdı, yerdə qalan canlılar ölsələr də olar. Lakin dünya hamı üçündür. İndiki halda problemin ilkin həll yolu odur ki, küçə itləri yığılıb peyvənd olunur, daha sonra qısırlaşdırılır və yenidən küçəyə buraxılır. İtlərin insanlara qarşı aqressiviyasına gəlincə isə bu, insanlara onlara göstərdiyi münasibətin göstəricisidir. İnsanlar onları qovur, daşlayır. Bu da heyvanlarda özünümüdafiə instinktinə yaradır və insan görəndə aqressivləşirlər, hücum

edirlər. Küçə heyvanlarının aqressivliyinin digər səbəblərindən biri də ac olmalarıdır. Məsələn, mən vaxt tapan kimi onlara yem aparıb verirəm və mənə heç vaxt hürmürlər. Əksinə, hər dəfə görəndə ətrafıma qaçıb quyruqlarını bulayırlar. Ən yaxşı həll yolu küçə heyvanlarına münasibətimizi yumşaltmaqdır. Onları güllələmək isə sadəcə vəhşilikdir. Bəzi icra başçıları itləri güllələyir. Bu, qeyri-insani hərəkətdir. Buna görə Azərbaycan bəynəlxalq hesabatlara düşür”.

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

Son günlər xüsusilə də ABŞ-Rusiya danışıqları və Donald Trampın məlum açıqlamaları fonunda mediada Ukraynada prezident seçkisinin keçirilməsi mövzusu xeyli aktuallaşıb. Prezidentliyə potensial namizədlər sırasında isə Volodimir Zelenskiden sonra ən çox Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin keçmiş baş komandanı və Ukraynanın Böyük Britaniyadakı hazırkı səfiri Valeriy Zaluynın adı çəkilir.

“AzPolitika” xəbər verir ki, “NV” nəşrinin yazdığına görə, Zaluyni hələlik seçkilərdə iştirak edib-etməyəcəyinə dair suala cavab verməyə hazır deyil. Onun nəşrə açıqlamasına görə, bu məsələ o zaman aktuallaşacaq ki, heç nə Ukrayna dövlətçiliyinə təhlükə yaratmasın: “Birincisi, belə bir sualın uyğun olacağı şərtləri yaranmalıdır. Hələlik bizim bir vəzifəmiz var - sağ qalmaq və dövləti qorumaq. Yalnız bundan sonra başqa bir şey haqqında düşüncə biləcəyik”.

Qeyd edək ki, bir müddət əvvəl Zelenski Kiyev Aİ və ya NATO-ya daxil olana qədər getmək fikrində olmadığını deyib: “Əgər sabah Ukrayna Aİ və NATO-ya qəbul olunarsa, mən daha lazım olmayacağam. Amma bu baş verənə qədər mən ölkəmi müdafiə edəcəm”.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva Zaluynının indiki halda Zelenskiyə qalib gəlməsinin mübahisəli məsələ olduğunu düşünür: “Ukraynada baş verən son hadisələr fonunda Valeri Zaluynının Zelenskinin xələfi olacağını düşünənlər çoxdur. Zaluyni da Zelenski kimi yəhudi kökənli və sələfi kimi o da Qərbin ideoloji köynəyindən çıxmış adamdır. Amma indiki məqamda Zaluynının seçkilərə qatılaraq Zelenskiyə qalib gəlməsi bir qədər mübahisəlidir. Bəli, Zelenskiden sonra ikinci nüfuzlu şəxs Zaluyni ilə Podolyak-

dır. Amma Podolyak işin ağır tərəfini öz üzərinə götürüb və sırf ideoloji-diplomatik savaşda mübarizə aparır. Zaluyni isə Ukraynada siyasət yürüdə bilməz. Hətta bunun üçün rəsmi qadağa da mövcuddur. Ona görə də Zelenski onu bilərəkdən Kiyevdən uzaqlaşdırıb və Londona göndərmiş. Mübahisə və müzakirə doğuran əsas nüans ondan ibarətdir ki, əgər ABŞ-la Qərbin Ukrayna məsələsində mövqeyi üst-üstə düşərsə, Zaluyni seçkilərə namizəd kimi qatıla bilər. İndiki məqamda Ukrayna məsələsində ABŞ-la Avropa dövlətlərinin mövqeyi üst-üstə düşür. Tramp haqqı kimiyəti çalışır ki, Zelenski Rusiya ilə sövdələşməyə getməyəcəyi halda, hakimiyyətdən təcili uzaqlaşsın. Fransa başda olmaqla, bəzi Qərbi Avropa ölkələri isə bunun əksini düşünür. Onlar sona qədər Ukraynanın yanında olacaqlarını dilə gətirirlər. Belə olan halda, Zaluynının seçkilərə Qərbin vahid namizədi kimi qatılması məsələsi baş tutmayacaq”.

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev isə gələcək baxımından Zaluynını əsas namizədlərdən biri sayır: “ABŞ Prezidenti Donald Trampın Zelenski ilə bağlı açıqlaması artıq geniş rezonans doğurub. ABŞ-da hakimiyyətdəki Respublikanlar Partiyasından olan bir çox siyasətçilər də bu bəya-

İki “Z”dən biri - Zaluyni prezident olmaq istəmir?

Amerika və Rusiya Zelenskinin rəqibini müəyyən edir; Ukrayna müxalifəti isə...

natın yanlış olduğunu bildiriblər. Ən əsası artıq Ukraynada mövcud olan siyasi partiya rəhbərləri də Trampın açıqlamasına reaksiya verməyə başlayıblar. Yuliya Timoşenko müharibə gedən bir zamanda bu bəyanatın yersiz olduğunu və ölkənin prezidenti Zelenskinin qanuna uyğun olaraq səlahiyyətlərini yerinə yetirdiyini və siyasi partiyaların hazırkı durumda onunla birlikdə Rusiyaya qarşı mübarizə apardığını bildirib. Zelenskinin legitim olması, yeni prezident seçkisi-

nin keçirilməməsi səbəbindən onunla hər hansı danışıq mümkün olmaması barədə isə yalnız Putin fikir bildirmişdi. O səbəbdən Trampın fikirləri Ukraynada təəccüb doğurub. Ukrayna Konstitusiyasına görə, müharibə aparılan ölkədə seçkilərin keçirilməsinin təxirə salınması və mövcud prezidentin səlahiyyətlərini davam etdirməsi göstərilir. Bu gün parlamentdə və parlamentdən kənar fəaliyyətdə olan əsas siyasi partiyalar bu realığı qəbul edib hər hansı bir seçki

çağırışı etmirlər. O səbəbdən “ölkədə seçki keçirilməlidir” deyəndə bunu hansı şəraitdə və hansı qaydalarla həyata keçirilməsini də demək lazımdır. Zelenskinin özü istefa verə bilər, o zaman isə yenə də seçkilərin keçirilməsi mümkün olmayacaq. Konstitusiyaya görə Ali Rada sədri bu səlahiyyətləri həyata keçirə bilər. Zelenski isə istefa verəcəyi ilə bağlı indiyədək bir fikir söyləməyib. Doğrudur, əgər seçki keçirmək imkanları olsaydı, əsas namizədlərdən biri Valeri Zaluyni

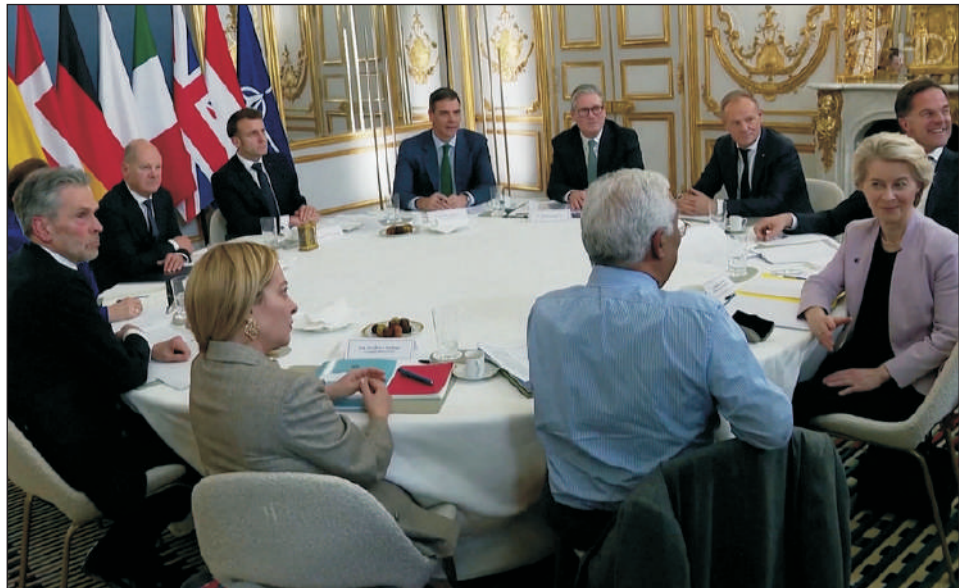
ola bilərdi. Zaluyni döyüşən general olub, ordu, xalq içində nüfuzu böyükdür. Əslində onun prezident olması Putin üçün heç də arzuolunan deyil. Yeni müharibə partiyasının lideri olaraq prezident olacağı halda Rusiyanın başı çox ağrıya bilər. Amma istənilən halda hazırda Zaluyni bu istiqamətdə fikir söyləməyindən müzakirənin əhatəsi də böyük deyil. Amma gələcək üçün ölkə prezidentliyinə əsas namizədlərdən biri də o ola bilər”.

“Ukraynada seçkilər keçirilərsə, prezident Zelenski Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin keçmiş baş komandanı Valeri Zaluyniya uduzacaq”. Bu barədə isə “The Economist” jurnalı ictimai rəy sorğusuna istinadən məlumat yayıb. Nəşr qeyd edir ki, Ukrayna sakinlərinin çoxu Zelenskiden narazıdır. Məlumatda bildirilir ki, Zelenski 65%-nin əleyhinə 30% səsə Zaluyniya uduzacaq. Məqalədə iddia olunur ki, Zelenski daha geniş dəstək axtarmaq əvəzinə getdikcə diqqətini ən yaxın tərəfdarlarına yönəldir və çevrəsində onun səhv etdiyini söyləməyə hazır olan heç kim yoxdur.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Məsəvat”

Makronun növbəti fiaskosu

Fransanın rəhbərlik etdiyi Avropa Birliyliderləri iki dəfə toplaşdılar, amma qərar verə bilmədilər

Məlum olduğu kimi, Parisdə keçirilən sammitdə Avropa liderləri arasında kəskin fikir ayrılıqları yaşanmış. Belə ki, Avropa İttifaqı ölkələrinin nümayəndələri Ukraynaya qoşun göndərmək barədə razılığa gələ bilməyiblər. İkinci dəfə keçirilən online toplantıda da tərəflər razılıqsız ayrılıblar.

Konkret olaraq Almaniya, İtaliya, Polşa və İspaniya öz hərbi kontingentini Ukraynaya göndərmək istəmədiyini bildirib. Böyük Britaniya isə

qoşunların göndərilməsini dəstəkləyib. Fransaya gəlincə, onlar atəşkəsdən sonra təmas xəttindən xeyli kənarda yerləşəcək sülhməramlıların göndərilməsi ideyasını ön plana çıxarıb. Daha sonra Makron bəyan edib ki, Fransa Ukraynaya ordu göndərmək fikrində deyil.

Bir sözlə, Avroittifaqın cəmi 7 ölkəsinin iştirak etdiyi Paris toplantısı faktiki fiaskoya uğradı. Çünki sözügedən qurum siyasi-iqtisadi böhran içərisindədir və vahid mövqedən çıxış etmək gücündə deyil.

Sözügedən məsələni şərh edən politoloq Turan Rzayev hesab edir ki, Aİ ölkələrinin bu məsələdə ortaq məxrəcə gələ bilməyəcəyi gözlənilən idi: “Çünki ittifaq daxilində ciddi fikir ayrılıqları var və bu, son zamanlar qütbləşmə vəziyyətinə gəlib. Əsas qütbləşmə Fransa və Macarıstan arasındadır. Paris əvvəldən Rusiya-Ukrayna

müharibəsinin davam etməsini müdafiə etdiyi halda, Macarıstan savaşın bitməsi yönündə danışıqlar variantını təklif edirdi. Hətta Viktor Orbanın Rusiyaya səfər etməsi, Kiyev və Moskva ilə ayrı-ayrılıqda danışmasına görə Aİ-dən sərt mesajlar gəlmişdi. Təsədüfi deyil ki, Çexiya, Rumıniya və Sloveniya Avropa liderlərinin Parisdə keçirilən sammitinə dəvət edilməyib. Diqqətçəkən məqam isə bu ölkələrin Macarıstanla eyni düşüncədə olmasıdır. Onu da deyim ki, Fransa Prezidenti Emmanuel Makronun Parisdə çağırıldığı fövqəladə toplantıya Böyük Britaniya, Almaniya, İspaniya, İtaliya, Niderland, Polşa liderləri, eləcə də Avropa Şurasının sədri Antonio Koştə, Avropa Komissiyasının rəhbəri Ursula fon der Leyen və NATO Baş katibi Mark Rutte qatılmışdı. Almaniya, İtaliya, Polşa və İspaniyanın öz hərbi kontingentini Ukraynaya göndərmək istə-

məməsi başadüşüləndir. Xüsusilə Almaniya sənayesinin enerjiyə ehtiyacı var və müharibənin bitməsini ən çox Berlin arzulayır. Almaniya sülhdən sonra Rusiyadan qaz almasının əvvəlki kimi olmasını istəyir. Polşaya gəldikdə isə Varşava müharibəyə ən yaxın ölkədir. Ukraynaya ən çox yardım edən ölkə də Polşadır. Lakin Varşava ilə Kiyev arasında narazılıqlar var. Bununla belə, Polşa müharibənin öz ərazisinə keçməsinə istəmir. Ümumilikdə, Parisin təklifini daha məqbul saymaq olar. Belə ki, onlar atəşkəsdən sonra təmas xəttindən xeyli aralıda yerləşəcək sülhməramlıların göndərilməsi ideyasını dəstəkləyiblər. Aydın məsələdir ki, Rusiya ilə Ukrayna arasında yekun sülh müqaviləsi imzalanmayacaq. Lakin atəşkəs sazişi imzalanı bilər. Bu halda iki ölkənin sərhədində beynəlxalq missiyanın yerləşdirilməsi qaçılmaz olacaq”.

□ **“Yeni Məsəvat”**

Orduya “Həyəcan” signalı - bütün generallar...

Polkovnik: “Əsgərimizin, zabitimizin əli daim tətikdə olmalıdır”

Müdafiə Nazirliyinin rəhbər heyəti 2025-ci ilin hazırlıq planına əsasən, Quru Qoşunlarında keçirilən komanda-qərargah təlimini izləyib. Bu barədə Müdafiə Nazirliyindən məlumat verilib. Xəritə üzərində tapşırıqlar dəqiqləşdirildikdən sonra komandir heyətinin qərarlara dair müvafiq məruzələri dinlənilib.

Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənova məruzə olunub ki, plana uyğun olaraq, “Həyəcan” signalı ilə qaldırılan bölmələr təlim rayonlarına çıxarılıb. Döyüşə hazırlıq vəziyyətinə gətirilmə üzrə ərazidə maskalanma və mühafizənin təşkilinə dair fəaliyyətləri yerinə yetirən bölmələr, həmçinin müasir üsul və vasitələrin tətbiqi ilə döyüşəparma və özünümüdafiə üzrə məşğələləri icra ediblər.

Müdafiə naziri bölmələrin müxtəlif döyüşə hazırlıq vəziyyətlərinə gətirilməsi zamanı komandirlərin qərar qəbul etmə və idarəetmə bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi, qərargahlar və bölmələr arasında qarşılıqlı əlaqənin təmin olunması məqsədilə keçirilən təlimin gedişatını müsbət qiymətləndirib.

General-polkovnik Z.Həsənov şəxsi heyətin peşəkarlığının və döyüş hazırlığının daha da təkmilləşdirilməsi məqsədilə aidiyyəti vəzifəli şəxslər qarşısında konkret tapşırıqlar qoyub. Sıradan bir hazırlıq olsa da, regionda artan gərginliklər fonunda diqqət çəkir.

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, hərbi təlimlər öncədən qəbul edilmiş plan üzrə və zərurət olanda plandankənar həyata keçirilir. Bu günlərdə keçirilən komanda-qərargah təlimləri adi və öncədən tərtib olunmuş plana əsasən keçirilən təlimlərdir: “Qoşunların döyüş hazırlığının yüksək səviyyədə olması daim yoxlanmalıdır və qiymətləndirilməlidir. Bütün bölmələr üzrə yoxlanılır və hər birinin qarşısında konkret tapşırıqlar qoyulur. Güman etmirəm ki, haqqında söhbət etdiyimiz komanda-qərargah təlimləri sırf hazırda regionda müşahidə olunan gərginliklərə görə keçirilir”.

Polkovnikin sözlərinə görə, ancaq şübhəsiz ki, təlimlərin əvvəldən qəbul edilmiş plana uyğun olaraq keçirilməsinə baxmayaraq hazırda regionda gərginliklərin artmaqda olduğu dövrə eyni vaxta düşməsinin mənası və müsbət əhəmiyyəti var: “Ordumuz hər cür vəziyyətə hazır olmalıdır. Bu cür təlimlər hazırlığın daha da mükəmməl səviyyəyə çatmasında sözsüz ki, öz təsirini göstərir. Ermənistan hərbi rəhbərliyi şübhəsiz ki, Azərbaycan Ordusunun keçirdiyi istənilən hərbi təlimləri izləyir, necə ki, biz onların hərbi təlimlərini izləyirik. Ordumuzun yüksək səviyyədə təlimlər keçirməsi dolayısı ilə Ermənistan üçün xəbərdarlıq kimi də qəbul edilməlidir. Eləcə də digər region dövlətləri, regionda marağı olan dövlətlər Azərbaycan silahlı qüvvələrinin döyüş hazırlığının, operativliyinin şahidi olurlar. Azərbaycanla bağlı düşündükləri addımlara, davranışlara gəldikləri nəticələr şübhəsiz təsir göstərir. Ona görə də hesab edirəm ki, ordumuzun bütün qoşun növləri üzrə təlimləri sistemli şəkildə həm plan üzrə, həm də plandan kənar keçirilməlidir. Bu, ancaq və ancaq faydamızdır, qoşunlarımızın döyüş hazırlığı səviyyəsini yüksəldir, çevikliyini artırır. Əsgərimizin, zabitimizin əli daim tətikdə olmalıdır”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Konstitusiya Məhkəməsi hakimlərinin vəzifədə olmasının yaş həddi artırılır. Bununla bağlı “Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Qanuna təklif edilən dəyişikliklər Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin iclasında müzakirə edilib.

Dəyişikliklə vəzifədə olmanın yaş həddi 70 yaşdan 75 yaşa qaldırılır. Həmçinin məhkəmənin 75 yaşına çatan hakimi Konstitusiya Məhkəməsinin yeni hakimi təyin olunanadək, 6 aydan çox olmayan müddətdə vəzifələrini icra etməyə davam edir.

Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi 75 yaşına çatdıqda səlahiyyətlərinə vaxtından əvvəl xitam verilə bilər. Səlahiyyətlərinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, o, istefada olan Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi sayılır.

Qeyd edilib ki, layihənin məqsədi uzunmüddətli hüquqi təcrübəyə malik hüquqşünasların Konstitusiya Məhkəməsinə fəaliyyətini davam etdirməsinə şərait yaradaraq məhkəmə sisteminin səmərəliliyini artırmaqdır. Bu yanaşma beynəlxalq təcrübəyə əsaslanır. Belə ki, bir sıra Avropa ölkələrində, o cümlədən Almaniya, Fransa və İspaniyada Konstitusiya Məhkəməsi hakimlərinin yaş həddi 75 və daha yuxarıdır ki, bu da onların hüquqi bilik və təcrübəsindən daha səmərəli istifadəyə imkan yaradır.

Bununla yanaşı, 75 yaşına çatmış hakimlərin yeni hakimi təyin olunana qədər vəzifələrini icra etmə müddətinin 6 aydan çox olmayan müddətə konkretləşdirilməsi, hüquqi müəyyənlik prinsipinə uyğun olaraq normanın aydın və birmənalı tətbiqini təmin edir. Layihə müzakirələrdən sonra parlamentin plenar iclasına tövsiyə olunub.

Vəkil Elçin Sadıqov “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirib ki, dəyişikliklər yaş 70-i keçmiş hakimlərin bir müddətdə öz postlarında qalmasına xidmət edir: “Bu dəyişikliklər onların müddətinin uzadılması üçün edilir. Mən burada hansısa legitim məqsəd, məntiqli qərar görmürəm. Onsuz da Konstitusiya Məhkəməsinə vəziyyət belə idi, sadəcə olaraq, bunu rəsmiləşdirirlər. Bəzi ölkələr var ki, hakimlərin yaş məhdudiyyəti yoxdur. Azərbaycan isə roman-german hüquq sistemində aid olduğuna görə hakimlərin

yaş təsnifatı qanunda qəbul edilən haldır. Konstitusiya Məhkəməsi səlahiyyətlərinin əksəriyyətindən məhrum edilib. Real təcrübəni dəyərləndirməklə qərarlar qəbul etmək imkanı xeyli azaldılıb. Hesab edirəm ki, Konstitusiya Məhkəməsi

la həll etmək imkanına malik olur. Konstitusiya Məhkəməsinin hakimləri praktiki və fərdi işləri həll etmirlər. Qanunvericiliyin konstitusiyaya uyğunluğunu yoxlayırlar. Buna görə də onların daha təcrübəli olması tələb olunur. Təkcə Konstitusiya Məhkəməsi

da dayanaqlıq yoxdur. Hakimlərimizdə sivil hüquqda gedən dəyişikliklər nəzərə alınaraq biliklər formalaşmalıdır ki, güclü şərh verə bilsinlər. İstər konstitusiya və istərsə də milli qanunvericilik normalarını şərh edərkən bu bilgiler, hüquqi ba-

“Döyüşə qocalar gedir” - hakimlərin vəzifə yaşı 75 olur

Hüquqşünas deyir ki, Konstitusiya Məhkəməsinin hakimlərinə birbaşa belə artım edilməsi məntiqsizdir, amma fərqli düşüncələr də var

hüququn hazırkı inkişaf dinamikasına uyğun qərarlar qəbul edə bilmir. Hakimlərin vəzifədə olmalarının yaş həddini artırmaq isə dinamikanı daha da azaldır, 70 yaş uyğun formatdır. Digər məhkəmələrin hakimlərinin vəzifədə qalma müddəti 65 yaşa qədərdir. Onların da müddəti 5 ilə qədər artırıla bilər. Təcrübədə biz kiminsə müddətinin 5 il artırıldığını görməmişik. Konstitusiya Məhkəməsinin hakimlərinə birbaşa belə artım edilməsi məntiqsizdir. Bu, sadəcə olaraq, müəyyən hakimlərin vəzifədə uzun müddət qalmasına xidmət edir”.

Hüquqşünas Qulamhüseyn Əlibəyli deyir ki, vəzifədə qalmanın yaş həddinin artırılması hakimlərin daha təcrübəli olmaları nəzərə alınmaqla həyata keçirilir: “Bir çox ölkələrdə parlamentin yuxarı palatasının senatorlarının da yaşı yuxarı həddə götürülür. Milli Məclisin üzvləri üçün də yaş məhdudiyyəti yoxdur. Bunun prinsip mahiyyəti ondan ibarətdir ki, yaşlı adam daha təcrübəli olur, problemləri, məsələləri daha anlayış-

nin yox, digər hakimlərin də vəzifədə qalma müddətinin artırılması məsələsinə baxılmalıdır. Hakimlərin statusu təxminən eyni olmalıdır. Ümumiyyətlə, dəyişikliklərin mənəfi cəhətini görmürəm, əksinə, müsbət haldır”.

Hüquqşünas Sadiq Əfəndiyev “Yeni Müsavat”-a bildirib ki, Konstitusiya Məhkəməsinə işin keyfiyyətini yüksəltmək üçün yaş meyarından daha çox savadlı və layiqli hakimlərin təyin edilməsi əsas götürülməlidir: “Bu məhkəmənin hakimləri əsas qanuna uyğunluğu yoxlayır, dövlət əhəmiyyətli qərarlar qəbul edir. Yaş həddinin 75-ə qaldırılması Konstitusiya Məhkəməsinin hakim korpusunun formalaşdırılmasında, istərsə də digər məsələlərdə xüsusi zərər verməyəcək. Təbii ki, yaxşı olardı ki, gənc kadrlar çoxluq təşkil edərdi. Onların enerjisi və məhsuldarlığı 75 yaşlı in-sandan çox olacaq. Lakin görünür, zərurət yaranıb ki, 75 yaş edirlər. Hüquq sisteminə inkişaf etməkdə olan təcrübəyə, tendensiyaya əsaslanmaq lazımdır. Bura-

xışlar lazım olur. Bu baxımdan deyə bilərəm ki, layiqli hakimlər gənclər arasında da ola bilər. Yaş həddi birinci meyar deyil. Əsas məsələ həmin peşəyə layiq şəxslərin təyin edilməsidir”.

Qeyd edək ki, hələ ötən il hakim vəzifəsinə namizədlər üçün 30 yaş tələbi ləğv edilib. “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanuna təklif edilən dəyişiklikdə yaş senzi aradan qaldırılıb. Layihəyə əsasən, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 126-cı maddəsinin birinci hissəsinə uyğun olaraq seçkilərdə iştirak etmək hüququna malik olan, ali hüquq təhsilli, hüquqşünas ixtisası üzrə 5 ildən artıq işləyən Azərbaycan Respublikası vətəndaşları hakim ola biləcəklər.

Qeyd edək ki, qüvvədə olan qanuna əsasən, yaşı 30-dan aşağı olmayan, seçkilərdə iştirak etmək hüququna malik olan, ali hüquq təhsilli, hüquqşünas ixtisası üzrə 5 ildən artıq işləyən Azərbaycan Respublikası vətəndaşları hakim ola bilərlər.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycanda son zamanlar boşanma sayı gün keçdikcə artmağa başlayıb. Çox zaman boşanmalar qısqançlıqlar, xəyanət üstündə və yaxud tərəflər arasında baş verən anlaşılmazlıqlar səbəbindən gerçəkləşir. Nəticədə, boşanma prosesi tərəflər arasında gərginliyə də səbəb olur.

Məlumat üçün bildirək ki, 2024-cü ildə Azərbaycanda 21 384 boşanma qeydə alınıb. Bu, orta hesabla günə 59 boşanma aktı deməkdir.

Qeyd edək ki, 2019-cu il dekabrın 2-də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Məhkəmə-hüquq sisteminde islahatların dərinləşdirilməsi" haqqında fərnəsinə və "Mediasiya haqqında" Qanuna uyğun olaraq Mediasiya Şurası təsis edilib. Şuranın yaradılmasında məqsədlərdən biri də boşanmaya gedən cütlüyün mübahisələrinin qarşısını almaq, məhkəməyə qədər həllinin alternativ üsullarının tətbiq edilməsindən ibarətdir. Həmçinin hər iki şəxsin ortaq istəyinə və tələbinə uyğun addım atmaq-la onları barışdırmaqdır.

Qeyd etdiyimiz kimi, boşanmaların sayı günü-gündən artır. Maraqlıdır, mediatorlar boşanmaya mane olur?

"Mediator hər hansı bir tərəfin mediatoru deyil, mediasiya prosesini aparan şəxs olaraq, müstəqil və qərəzsiz olmalıdır"

Hüquqşünas Hüseyn Axundov "Bakı-Xəbər"ə şərhində bildirib ki, ailə münasibətlərindən irəli gələn,

Ölkədə boşanmaların sayı 50 faizə yaxınlaşır

Azərbaycanda son 23 ilin ən aşağı nikah göstəricisi qeydə alınıb

yeni nikahın pozulması, uşaqların hansı valideynin yanında saxlanması, aliməntin müəyyən olunması və digər ailədaxili mübahisələrdə mediatorun əsas işi tərəfləri ailəni dağıtmamağa yönəltməkdir. "Vəkil tərəflərin hüquq və mənafeyini müdafiə edən şəxsdir. Hər hansı dövlət orqanında, o cümlədən məhkəmədə, mediasiya sessiyasında tərəfləri təmsil və müdafiə edir. Mediator isə hər hansı bir tərəfin mediatoru deyil, mediasiya prosesini apa-

ran şəxs olaraq, müstəqil və qərəzsiz olmalıdır. Mediator mediasiya zamanı hər iki tərəfə bərabər yanaşmalı, tərəflərin mediasiya zamanı bərabər iştirakını təmin etməli və hər iki tərəfə proses zamanı tələblərini təqdim etmək üçün bərabər imkanlar yaratmalıdır.

Onu da deyim ki, mediasiya boşanma prosesinə bir sıra müsbət təsirlər göstərir və ənənəvi məhkəmə yoluna nisbətən daha az stresli, münasibətli və səmərəli bir həll yolu təqdim

edir. Mediasiyanın boşanmalara təsiri bir neçə əsas istiqamətdə özünü göstərir. Sülh yolu ilə boşanma və stresin azalması. Mediasiya boşanma zamanı tərəflərin qarşılıqlı anlaşma yolu ilə ayrılmasına imkan yaradır. Bu, emosional gərginliyi azaltmağa kömək edir və boşanmanın daha sakit və sülhsevər bir mühitdə baş verməsinə şərait yaradır. Xüsusilə uşaqları olan ailələr üçün bu yanaşma gələcəkdə dostluq münasibətlərinin saxlanmasına imkan

verir, çünki mediasiya prosesi qarşıdurma deyil, razılaşma və anlaşma üzərində qurulur. Nəzərə almaq lazımdır ki, boşanma prosesində uşaqlar tez-tez ən çox təsirlənən tərəf olur. Mediasiya isə valideynlərin

uşaqlarla bağlı hüquq və vəzifələrini razılaşdırmasına və uşaqların mənafeyini qorumağa kömək edir. Bu yolla uşaqların həyatı minimum dəyişikliklərlə davam edə bilir və onların psixoloji sağlamlığı qorunur. Tərəflər öz istəklərini və ehtiyaclarını mediator vasitəsilə bildirir və məhkəmə qərarları olmadan uyğun bir həll yolu tapılır. Ümumiyyətlə, Mediasiya Şurası boşanmaların qarşısını alıb. Elə cütlüklər var ki, boşanmaq üçün mediatora müraciət edib, lakin bəzi hallarda oradan ayrılıblar. Təsəvvür edin, bu şura yaranmasaydı, boşanma sayı daha yüksək olardı".

□ "Yeni Müsavat"

Azərbaycanda 29 qadın zorakılıq nəticəsində ölüb

2024-cü ildə 1471 nəfər (ümumi zərərçəkənlərin 6,6 faizi) məişət zorakılığı ilə bağlı cinayətlər nəticəsində zərərçəkən olub. Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatında bildirilib.

Həmin cinayətlər nəticəsində zərərçəkənlərin sayı əvvəlki ilin göstəricisinə nisbətən 2,8 faiz azalıb ki, onların da 83,5 faizini qadınlar, 1,2 faizini isə yetkinlik yaşına çatmayanlar təşkil edib. Əvvəlki ilə müqayisədə bu cinayətlər nəticəsində ölənlərin sayı 33,8 faiz azalaraq 49 nəfər (onlardan 29-u qadınlar) olub.

Rəsmi statistikaya görə, ötən il ərzində qadınlara qarşı törədilmiş cinayətlərin sayı 0,7 faiz azalıb, yetkinlik yaşına çatmayanlara qarşı törədilmiş cinayətlərin sayı isə 5,3 faiz artıb.

Cinayət törətmiş şəxslərin arasında qadınların xüsusi çəkisi 5,5 faiz, 14-17 yaşda olan uşaqların xüsusi çəkisi isə 2,1 faiz təşkil edib. 2023-cü ilə müqayisədə cinayət törətmiş qadınların sayı 4,9 faiz, 14-17 yaşda olan uşaqların sayı isə 4,5 faiz azalıb.

2024-cü ildə zorlama və ya zorlamaya cəhdə bağlı 14 fakt qeydə alınıb. Bu da əvvəlki ilə müqayisədə (2023-cü ildə 19 fakt) 73,7 faiz deməkdir.

Qızların təhsil problemi

Emin Əmrullayev: "Anası ali təhsilli olan şagirdlərin ortalama nəticələri daha yaxşı olur"

"Bu gün hələ də dünyanın bəzi yerlərində qızların təhsil hüquqları tamamilə məhdudlaşdırılır".

Bunu elm və təhsil naziri **Emin Əmrullayev** Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi və BDU-nun əməkdaşlığı ilə "Konstitusiyaya və Suverenliyə" çərçivəsində "Qızların təhsil hüququ" mövzusunda keçirilən konfransda çıxışı zamanı deyib.

Onun sözlərinə görə, təhdidlər həmişə insanı inkişafa doğru sövq edən amillərdəndir: "Əvvəlki dövrdə olan çətin vəziyyətə düşmək ehtimalı da var. Qadınların imkanlarının məhdudlaşdırılmasını unutmamaq olmaz. Bu gün hələ də dünyanın bəzi yerlərində qızların təhsil hüquqlarının tamamilə məhdudlaşdırılması reallıqlarını görürük. Odur ki, təhdidləri açıq şəkildə müzakirə et-

məyə ehtiyac var".

Nazir bildirib ki, bu gün daha çox qız müxtəlif pillələrdə təhsilə cəlb olunur: "Bu da gələcək anaların təhsilli olması haqqında müsbət fikir olacaq. Bir neçə statistik göstəricilərə nəzər salsaq görürük ki, Azərbaycanda 20 il əvvəllə müqayisədə bu gün üç dəfə daha çox gənc təhsil alır. Təhsil alanlar arasında gənc xanımların sayının artması savadlı anaların ailələrinin olması deməkdir".

E.Əmrullayev həmçinin vurğulayıb ki, ibtidai təhsil səviyyəsində ənənəvi olaraq qızların oxu bacarıqları oğlanlardan daha yüksəkdir: "Lakin sonrakı mərhələdə oğlanlar həmin göstəricini üstələyir. Bu da yəqin yeniyetməlik dövründəki sosial məhdudiyyətlərlə əlaqədardır. Amma yenə bunu araşdırmaq

lazımdır".

Nazir sözlərinə görə, təhsil sahəsində görülən işlərin nəticəsi adətən ən tezi 20 il müddətinə görünür: "Məsələn, bu gün təhsil almayan qız 10-15 ildən sonra ana olur və övladı növbəti 20 ilə əmək bazarına daxil olur. Təxminən 35 ildən sonrakı realığı - bu günün fəaliyyəti və ya fəaliyyətsizliyini müşahidə etmiş oluruq. Bu səbəbdən qızların təhsilə əlçatanlığı və keyfiyyətli təhsil alması vacib amildir".

E.Əmrullayev bildirib ki, Azərbaycan qadını və qızlarının üzləşdiyi təhdid və təhlükəni düzgün başa düşmək lazımdır: "Tədqiqatlar onu göstərir ki, anası ali təhsilli olan şagirdlərin ortalama nəticələri PISA-da 1.3 il təhsilli olmayan ailələrdə böyüdülmüş şagirdlərə nisbətən daha yaxşı olur. Eyni zamanda sağ-

lamlıq baxımından ali təhsilli ailələrdə uşaqların erkən yaşda ölümü 5-10 % daha azdır. Həmçinin uzun müddətli qızların təhsilə yatırılan vəsaitin hər bir manatının geriye dönüşü təxminən 20 % təşkil edir".

"Qızların təhsili məsələsi yalnız fərdi inkişaf və ailə maraqları kontekstində olmamalıdır".

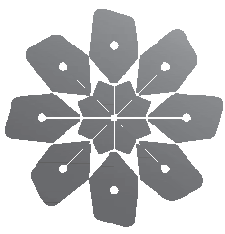
Bunu Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova konfransda çıxışı zamanı deyib. Komitə sədri bildirib

ki, qızların təhsili həm də cəmiyyətin tərəqqisi və iqtisadi güclənməsi baxımından vacib amil olmaqla gələcəyə qoyulan sərmayə kimi dəyərləndirilməlidir. B.Muradova vurğulayıb ki, qızların təhsil almasına mane olan cəhətlər kimi adətən ailələrin müdaxilələri, eləcə də maddi çətinlikləri göstərmək olar: "Lakin ictimaiyyət və müvafiq qurumlar bu kimi hallarla mübarizədə birgə səylər göstərməli, mediada maarifləndirmə və təşviqat işini genişləndirməli, yeni dövrün qar-

şımıza çıxardığı çağırışlara birgə cavab verilməlidir".

Onun sözlərinə görə, aidiyyəti qurumlarla əməkdaşlıq çərçivəsində qızların ali təhsil müəssisələrinə qəbulunu təşviq etmək, onların akademik inkişafına dəstək olmaq və təhsildə gender bərabərliyini təmin etmək əsas hədəflərdən biri olub.

O vurğulayıb ki, hazırda Elm və Təhsil Nazirliyi ilə birgə həyata keçirilən təşəbbüslər vasitəsilə təhsil siyasətində qızların dəstəklənməsi sahəsində yeni mexanizmlər tətbiq olunur.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Regionların sosial-iqtisadi inkişafının təşviq edilməsi

“Balıca kəndinin də bərpası artıq son mərhələdədir”. Prezident İlham Əliyev bunu Xocalı rayonunun Balıca kəndinə köçən bir qrup sakinlə görüşü zamanı deyib. “Mənə verilən məlumata görə, 137 ev artıq bərpa edilib və 60-a yaxın ev hələ bərpa olunacaq. Balıcada artıq 460 keçmiş köçkün yerləşib. Evləri bərpa etmişik, kənd təsərrüfatı ilə məşğul olmaq üçün imkanlar yaxşıdır, torpaq münbitdir, hava da təmizdir. Bütün Qarabağ bölgəsi, Şərqi Zəngəzur bölgəsi dirçəlir və hər gün biz bunu əyani şəkildə görürük”, - dövlət başçısı deyib. “İşgala son qoyduq, 2023-cü ildə antiterror əməliyyatı nəticəsində bu bölgəni də işğaldan azad etdik. Balıca və yüzlərlə digər yaşayış məntəqəsi artıq işğalçılardan tam azad olunmuşdur və indi həyatı bərpa edirik. Yəni hər şeyi mərhələli yollarla edirik, öz gücümüzle, bizə heç kim kömək etmir. Ancaq öz imkanlarımız daxilində, öz gücümüzə arxalanaraq, Azərbaycan xalqının imkanlarına arxalanaraq, dövlət hesabına bütün bərpa-quruculuq işləri aparılır, özü də qısa müddət ərzində”, - Prezident qeyd edib.

Nəzərə çatdırraq ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə genişmiqyaslı iqtisadi və infrastruktur layihələri həyata keçirilir. “Böyük Qayıdış” proqramı çərçivəsində ərazilərin bərpası və inkişafı üçün müxtəlif sahələrdə ciddi işlər görülüb. Ağdam Sənaye Parkı və Cəbrayıl Sənaye Parkı yaradılıb. Yaxın gələcəkdə burada müxtəlif istehsal müəssisələrinin qurulması planlaşdırılır. “Araz Vadisi İqtisadi Zonası” yaradılıb ki, bu zonada emal və istehsal sahələrinin inkişafı nəzərdə tutulur. Kənd təsərrüfatı üçün geniş ərazilərdə torpaq bərpa edilib, əkinçilik və heyvandarlıq üçün şərait yaradılıb. Eyni zamanda Ağalı kəndində “Ağıllı kənd” layihəsi həyata keçirilib və müasir texnologiyalardan istifadə ilə kənd təsərrüfatı inkişaf etdirilir. Zəngilan Beynəlxalq Hava Limanı və Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı istifadəyə verilib. La-

cın Beynəlxalq Hava Limanı isə tikilməkdədir. Füzuli-Şuşa, Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbend avtomobil yolları tikilib, yeni yol və tunel layihələri davam edir. Böyük Zəngəzur Dəhlizi layihəsi çərçivəsində yeni dəmir yolları çəkilir. Su, günəş və külək enerjisi potensialı qiymətləndirilib və bərpa olunan enerji layihələri həyata keçirilir. Bundan əlavə, Xudafərin və Qız Qalası SES-ləri istifadəyə verilib. Cəbrayılada isə 240 MVt gücündə Günəş Elektrik Stansiyası tikilir. Şuşa və Laçında turizm zonaları yaradılır, hotellər və istirahət mərkəzləri inşa edilir. Şəhər və kəndlərin baş planları təsdiqlənib, yeni yaşayış kompleksləri tikilir. Ağalı və Zabux kəndlərində ağıllı kənd layihələri reallaşdırılıb, müasir yaşayış binaları inşa olunub.

Bir sözlə, bu işlər bölgənin iqtisadi dirçəlişi və məcburi köçkünlərin qayıdışının

Regionların inkişafı

YENİ ÜSAVAT
N 33 (8643) 21 fevral 2025

İqtisadi və infrastruktur layihələri qayıdışı sürətləndirib

Deputat: “İcra olunan bütün layihələr kənardan heç bir dəstək olmadan həyata keçirilir və 2026-cı ildə...”

sürətlənməsi üçün böyük əhəmiyyət daşıyır. Bu ərazilərin iqtisadi infrastrukturunun yenidən qurulması və yeni iş yerlərinin açılması onu deməyə əsas verir ki, əhalinin burada tezliklə məskunlaşması daha da intensivləşəcək. Məlumat üçün deyək ki, 2024-cü il yanvarın 30-dək işğaldan azad edilmiş ərazilərə 1,360 ailə, yəni 5,354 nəfər köçürülüb. Köçürülən ailələrin yerləşdiyi ərazilər aşağıdakı kimidir: Füzuli şəhəri: 527 ailə (1,969 nəfər), Laçın şəhəri: 431 ailə (1,627 nəfər), Ağalı kəndi: 175 ailə (871 nəfər), Talış kəndi: 20 ailə (90 nəfər), Zabux kəndi: 207 ailə (797

nəfər). “Böyük Qayıdış” proqramı çərçivəsində işğaldan azad edilmiş ərazilərə mərhələli şəkildə köçürülmə prosesi davam edir. **İqtisadçı millət vəkili Azər Badamov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini bölüşüb:** “Torpaqlarımızın erməni işğalından azad olunduğu 4 il qələbəmizin möhkəmləndirildiyi və yenidənqurma-bərpa illəri olub. Bu dörd ildə azad olunmuş ərazilərdə böyük meqa layihələr icra olunub. Dövlət başçımız icra olunan layihələrə şəxsən özü nəzarət edir və yüksək keyfiyyətlə yenidənqurma və bərpa işlərinin başa çatdırılması üçün tapşırıqları verir. Döv-

lət başçımız son 4 ildə işğaldan azad olunmuş ərazilərə 100-dən çox səfər edib. Hər bir səfər isə yeni layihələrin təməllərinin qoyulması və açılışları ilə yadda qalır. 18 fevralda Qarabağa etdiyi səfər çərçivəsində Ağdam və Xankəndidə tikinti layihələrinin icrasına baxış keçirmiş, hazır müəssisələrin açılışlarını etmiş və Zəfər parkının təməlini qoymuşdur. O cümlədən Xocalı rayonunun Balıca kəndinə səfər edərək yenidən öz doğma yurduna qayıtmış sakinlərlə görüş keçirib. Balıca kəndi bu gün yenidən qurulub bərpa olunaraq uzun illə məcburi köçkün yaşamış sakinlərini qəbul edib. Kənddə 137

evin tikintisi başa çatıb və 500-ə yaxın sakin qayıdıb. Ümumiyyətlə, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə “Böyük Qayıdış”a dair Dövlət Proqramı uğurla icra olunur. Belə ki, 10 yaşayış məntəqəsinə keçmiş məcburi köçkünlər qayıdıb. Keçən ilin sonuna qədər 10 min keçmiş məcburi köçkün öz doğma yurdlarına qayıdıb və 2026-cı ilin sonuna qədər 140 min nəfərin qayıdacağı planlaşdırılır. Bu məqsədlə işğaldan azad olunmuş bütün rayonlarda şəhərlərin və müəyyən kəndlərin baş planları hazırlanaraq tikinti işlərinə başlanıb”.

Deputat əlavə edib ki, 2026-cı ilin sonuna qədər 100 yaşayış məntəqəsi yaşayışa hazır olacaq: “Təbii ki, bu tikinti-quruculuq işləri böyük maliyyə vəsaiti tələb edir. Bu gün icra olunan bütün layihələr kənardan heç bir dəstək olmadan ancaq Azərbaycan dövlətinin iqtisadi gücü hesabına həyata keçirilir. Dövlət başçımızın rəhbərliyi altında ölkəmizdə güclü iqtisadiyyat qurulub və yaranmış iqtisadi gücümüz hər bir hədəfimizə çatmağımıza yol açır. Bəli, işğaldan azad olunan ərazilər tikinti meydançasına çevrilib. Demək olar ki, cənnətə çevrilir. Bu gün icra olunan hər bir layihə yüksək standartlara söykənib. Bir neçə ildən sonra “Qayıdış” proqramlarımız başa çatacaq və keçmiş məcburi köçkün ifadəsi dilimizdən birdəfəlik silinəcək. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında xalqımız çoxlu böyük uğurların və nailiyyətlərin şahidi olacaq”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

İşləyən şəxslərin pensiyaları necə artırılacaq?

Həmin şəxsin aldığı pensiya mövcud qaydalara əsasən, 8.1 faizə indeksləşdirilərək artırılır, daha sonra...

2025-ci il yanvarın 1-dən etibarən bütün növ əmək pensiyaları indeksləşdirilərək artırılıb. Bu aydan ən aşağı pensiya 320 manatdır.

Bəs işləyən vətəndaşlarımızın pensiyaları necə artırılaçaq?

Milli Məclisin deputatı Vüqar Bayramov bu suala belə cavab verib: “Mövcud qanunvericiliyə əsasən, yaşa görə əmək pensiyası təyin edildikdən sonra işləməyə davam edən pensiyaçıların pensiyası sonradan toplanmış kapitala uyğun olaraq 6 ildən sonra yenidən hesablanaraq pensiyaya əlavə olunur. 6 ildən sonra vətəndaşın fərdi hesabının sığorta hissəsində ödə-

nilən məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının 90 faizi nəzərə alınmaqla pensiya kapi-

talı qeydə alınır. Pensiyada yeni artım üçün işlədiyi dövr üzrə toplanmış pensiya kapi-

talı 72-yə (144 - 72 - pensiya təyin edilən tarixdən sonra işlədiyi ayların sayı) bölün-

məklə pensiya məbləği yeni-dən hesablanır.

Bununla yanaşı, işləyən vətəndaşlarımızın pensiyalarında bu il iki dəfə artım mümkündür. Həmin şəxsin aldığı pensiya mövcud qaydalara əsasən, 8.1 faizə indeksləşdirilərək artırılır. Daha sonra onun 6 illik iş müddəti tamamlanırsa, pensiyasına əlavə olunur.

Keys üzərindən baxaq: Vətəndaşımıza 2019-cu il fevralın 1-də yaşa görə ümumi əsaslarla 700 manat əmək pensiyası təyin edilib və şəxs işləməyə davam edib. Onun pensiya məbləği 2025-ci il fevralın 1-i tarixində pensiya təyin edildikdən sonra 6 il işlədiyi üçün yenidən hesablanır. Şəxsin fərdi hesabının sığorta hissəsində bu müddətdə 25200 manat (ödənilən məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının 90 faizi nə-

zərə alınmaqla) pensiya kapitalı qeydə alınıb. Bu halda şəxsin həmin dövr üzrə toplanmış pensiya kapitalı (25200 manat) 72-yə bölünməklə pensiya məbləği yenidən hesablanır. Bu o deməkdir həmin şəxsin pensiyasına 350 manat əlavə olunur. Amma həmin vətəndaşımız əmək pensiyası aldığına görə onun pensiyası yanvarın 1-dən indeksləşdirilir. Fevral ayında həmin şəxsin yeni pensiya məbləği belə olur: 700 manat + 56.7 manat (700 manat X 8.1%) + 350 manat = 1106.7 manat.

Göründüyü kimi, əmək fəaliyyəti davam edən pensiyaçılarımız işləməkdə davam edərlərsə və 6 il iş müddəti bu il tamam olarsa, o zaman həm indeksasiya artımından, həm də yenidən hesablanma artımından faydalana bilər”.

“Fitch Solutions” Azərbaycan üzrə iqtisadi artım proqnozunu dəyişməyərək 2025-ci il üçün 2,6 faiz, 2026-cı il üçün isə 3,2 faiz səviyyəsində müəyyən edib. APA-nın xəbərinə görə, bu barədə “Fitch Solutions” (FS) şirkətinin ölkə hesabata tında deyilir.

FS 2027-ci il üçün Azərbaycanın real ÜDM üzrə proqnozunu 3,1 faizdən 3,2 faizə qaldırıb. Bildirilib ki, Azərbaycanda ÜDM-in təxminən 50 faizini neft sektoru təşkil etsə də, son aylar qeyri-neft sektoru iqtisadi artımın əsas hərəkətverici qüvvəsinə çevrilib. Bununla belə, 2025 və 2026-cı illərdə Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün artım riskləri var: “Bazar enerji ixracı gəlirlərindən asılı olaraq qalır ki, bu da onu global neft qiymətlərindəki dalğalanmalara və potensial hasilatın pozulmasına qarşı həssas edir. Şaxələndirmə söylərinə baxmayaraq, neft-qaz sektoru hələ də Azərbaycanın xarici ticarət profisitinin əsas hissəsini və ixracın əhəmiyyətli hissəsini təşkil edir. Azərbaycanın iqtisadi sabitliyi üçün əsas risklər global neft bazarlarında baş verən dalğalanmalar, regional münaqişələr və iqlim dəyişikliyinə təsiri ilə bağlı tədarükün pozulması kimi geosiyasi gərginliklər ola bilər”.

“Fitch Ratings”in baş direktoru və suveren reytinglər qrupunun inkişaf etməkdə olan Avropa ölkələri üzrə rəhbəri Erik Arispe (Erich Arispe) bildirib ki, Azərbaycanın qaz hasilatında son illərdə əhəmiyyətli dərəcədə artım müşahidə olunub: “Bu il və ya gələn il bu hasilatın zirvəyə çatacağını proqnozlaşdırırıq”. O bildirib ki, son illərdə neft hasilatında davamlı azalma müşahidə edilib və bu tendensiya 2022-2023-cü illərdə sürətlənib.

“Fitch” 2024-cü ildə yeni hasilatın, xüsusilə də “Azəri Şərqi Mərkəzi” layihəsinin işə düşməsi ilə bu azalma tempinin 2025-2028-ci illərdə illik 2-3 faiz səviyyəsində sabitləşəcəyini proqnozlaşdırır.

O bildirib ki, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi yalnız dövlət maliyyəsi və ixrac məsələləri ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda ümumi iqtisadi artımı da əhatə edir. Bir neçə ildir ki, enerji sektorunda azalma ümumi iqtisadi artıma mane olan faktor olub. Lakin 2024-cü ildə müşahidə olunan sabitləşmə və ya neft hasilatındakı azalmanın yavaşlaması ümumi iqtisadi perspektivlərə müsbət təsir göstərə bilər: “Əsas çağırış isə orta müddətli dövrdə hansı yeni inkişafların həyata keçirilə biləcəyi ilə bağlıdır. Qaz sektorunda isə gələcək artım əsasən Avropa İttifaqı-

Beynəlxalq təşkilatdan Azərbaycan iqtisadiyyatına dair hesabat

“Fitch Solutions”: “2025 və 2026-cı illərdə Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün artım riskləri var”

na ixrac imkanlarının genişləndirilməsindən asılıdır. Bunun üçün isə uzunmüddətli müqavilələrin bağlanması vacibdir. Həmin müqavilələr yeni qaz yataqlarının işlənməsi, hasilat gücünün artırılması və nəqliyyat infrastrukturunun genişləndirilməsi üçün əsas şərtlərdən biridir”.

“Moody’s Ratings” beynəlxalq reyting agentliyində isə hesab edirlər ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı gözləniləndən daha sürətlə böyüyür. Agentliyin müvafiq hesabatında qeyd edilib ki, 2024-cü ildə Azərbaycanda ümumdaxili məhsul (ÜDM) 4,1 faiz artıb və 2025-ci ilin sonuna qədər təxminən 4 faiz artım gözlənilir. Bu, 2023-cü ildəki cəmi 1,1 faizlik artımla müqayisədə əhəmiyyətli bir irəliləyişdir. İqtisadi artım əsasən qeyri-neft sektoruna aid sahələr tərəfindən dəstəklənir: “Dövlət borcu ÜDM-in 30 faizindən aşağı qalacaq ki, bu da Azərbaycanın kredit etibarlılığı üçün müsbət amildir və Azərbaycanla eyni reytingə malik olan ölkələr və digər neft istehsalçıları, məsələn, Qazaxıstan (Baa1 stabil) ilə müqayisədə daha aşağıdır”.

Dövlət Statistika Komitəsinin açıqladığı məlumata görə, 2025-ci ilin yanvar ayında Azərbaycanda 9 milyard 430,2 milyon manatlıq və ya əvvəlki ilin eyni

dövrü ilə müqayisədə 0,9 faiz az ümumi daxili məhsul istehsal olunub. İqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 4,0 faiz azalıb, qeyri neft-qaz sektorunda isə 1,0 faiz artıb.

ÜDM istehsalının 39,9 faizi sənaye, 10,3 faizi ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 7,1 faizi nəqliyyat və anbar təsərrüfatı, 4,2 faizi tikinti, 3,1 faizi kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq, 2,0 faizi turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai işə, 1,9 faizi informasiya və rabitə sahələrinin, 20,7 faizi digər sahələrin payına düşüb, məhsula və idxala xalis vergilər ÜDM-in 10,8 faizini təşkil edib.

Xatırladaq ki, 2024-cü ilin yanvarında Azərbaycanda 5 faizlik ÜDM artımı qeydə alınmışdı. Qeyd olunan dövrdə neft-qaz sektorunda 2,6 faiz azalmaya qarşı, qeyri-neft-qaz sektorunda 12,3 faiz artım olmuşdu. Bu isə o deməkdir ki, bu ilin yanvarında neft-qaz sektorunda azalma 1,5 dəfəyə yaxın sürətlənib, qeyri-neft-qaz sektorunda artım isə 12 dəfədən çox yavaşayıb.

ÜDM-in strukturunda ən böyük paya malik olan sənaye sektorunda bu il istehsalın azalması 2,6 faiz təşkil edib. Ötən ilin eyni dövründə göstərici -1,5 faiz idi. Sənayenin strukturunda mədənçixarma sənayesi ötən il 66,6 faiz, bu il isə 61 faiz

təşkil edib. Ötən il mədənçixarma sənayesində istehsalın ümumi dəyəri 3,4 milyard manat olmaqla, əvvəlki ilin müvafiq ayına nisbətən 2,3 faiz azalmışdı. Bu zaman sahənin əsas məhsulu olan əmtəəlik neft hasilatı 2,5 milyon ton, əmtəəlik təbii qaz hasilatı isə 3,3 milyard kub metr təşkil etmişdi. Əmtəəlik neft hasilatı əvvəlki ilin müvafiq ayı ilə müqayisədə 8,3 faiz azalmış, əmtəəlik qaz hasilatı isə 4,2 faiz artmışdı.

2025-ci ilin yanvarında isə mədənçixarma sənayesində istehsalın ümumi dəyəri 3,3 milyard manat olmaqla, əvvəlki ilin müvafiq ayına nisbətən 5,0 faiz azalıb. Sahənin əsas məhsulu olan əmtəəlik neft hasilatı 2,3 milyon ton, əmtəəlik təbii qaz hasilatı isə 3,1 milyard kub metr təşkil edib. Əmtəəlik neft hasilatı 2024-cü ilin müvafiq ayı ilə müqayisədə 6,6 faiz, əmtəəlik qaz hasilatı isə 4,8 faiz azalıb.

Beləliklə, aydın olur ki, bu il neftlə yanaşı, qaz hasilatında da azalma qeydə alınıb. Qaz hasilatındakı azalma “Şahdəniz” yatağında hasilatın 10 günə yaxın dayanması ilə bağlıdır. Belə ki, yanvarın 10-da yatağın işlənməsi layihəsinin operatoru BP-Azərbaycan şirkəti “Şahdəniz Alfa” platformasından Səngəçal terminalına kondensatın nəqli üçün nəzərdə tutulmuş bo-

ru kəmərinə texniki nasazlıq barədə məlumat verib. Problemi mümkün qədər tez həll etmək üçün platformanın fəaliyyəti müvəqqəti olaraq dayandırılıb.

Yanvarın 18-də axşam kondensat boru kəmərinə yaranmış problem tam aradan qaldırıldıqdan sonra “BP-Azərbaycan” şirkəti “Şahdəniz Alfa” platformasından hasilatı bərpa edib.

Qeyd edək ki, neft-qaz sektorunda hasilatın azalması Azərbaycan hökumətinin proqnozlarında əksini tapıb. “2025-ci il dövlət büdcəsi haqqında” qanun layihəsində yer alan proqnoza əsasən, 2025-ci ildə Azərbaycanda neftin hasilatı 28,7 milyon ton, əmtəəlik qaz hasilatı isə 38,4 milyard kubmetr olacaq, 2028-ci ildə isə qeyd olunan göstəricilər müvafiq olaraq 26,7 milyon tona və 36,6 milyard kubmetrədək azalacaq. Beləliklə də 2026-2028-ci illərdə neft və əmtəəlik qaz hasilatı (2027-ci il istisna olmaqla) üzrə azalmanın davam etməsi neft-qaz sektorunun azalmasına səbəb olacaq: “Ölkə iqtisadiyyatının artım dinamikasına neft-qaz sektorunda hasilatın həcmi əhəmiyyətli dərəcədə təsir edir. Qeyd edək ki, neft-qaz hasilatı proqnozları aidıyyatlı təşkilatların məlumatları əsasında hazırlanıb”.

Göründüyü kimi, Azər-

baycan hökuməti ortamüddətli dövrdə neft-qaz sektorunda məhsul istehsalının azalmasının ölkənin ümumi iqtisadi artımına mənfi təsirini nəzərə alır. Mütəxəssislərə görə, bu təsiri minimuma endirmək üçün ölkə iqtisadiyyatında ciddi islahatların aparılmasına ehtiyac var. Bura ilk növbədə investisiya mühitinin, ümumilikdə iqtisadi mühitin liberallaşdırılması aiddir. Bildirilir ki, əks halda iqtisadiyyata investisiya qoyuluşlarında artıma nail olunmayacaq. Belə ki, ötən ilin ikinci yarısından etibarən Azərbaycanda iqtisadiyyata kapital qoyuluşlarında başlayan azalma bu ilin yanvar ayında

da davam edib. Rəsmi statistikaya əsasən 2025-ci ilin yanvar ayında Azərbaycana əsas kapitalla 787,0 milyon manat məbləğində investisiya yatırılıb ki, bu da əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2 dəfə, yaxud 50,0 faiz azalma deməkdir. Hesabat dövründə neft-qaz sektoruna yönəldilmiş investisiyaların həcmi 40,5 faiz, qeyri neft-qaz sektoruna yönəldilmiş investisiyaların həcmi isə 54,8 faiz azalıb. Əsas kapitalla yönəldilmiş investisiyaların 473,8 milyon manatını və ya 60,2 faizini daxili investisiyalar təşkil edib.

İqtisadçı Eldəniz Əmirova görə, ölkədə qeydə alınan iqtisadi azalma tendensiyasının davamlı olacağını söyləmək doğru olmaz: “İlin əvvəlində ÜDM-in azalması bir çox mövsümi və texniki faktorlarla izah oluna bilər. Məsələn, dövlət xərclərinin və investisiyaların ilin ilk aylarında ləng başlaması, bizneslərin yeni investisiya qərarlarını ilin ilk rüblərində ehtiyatla verməsi, ticarət və xidmət sektorunda dekabr ayında pik həddə çatmış istehlakın yanvarda azalması, tikinti və kənd təsərrüfatı kimi sahələrin mövsümi səbəblərlə passiv olması və digər səbəblərdən qaynaqlana bilər. Odur ki, iqtisadiyyatın əsas sektorlarda canlanma və dövlət investisiyalarının sürətlənməsi ilə ilin sonrakı aylarında artım bərpa olunacağına şübhə etmirəm.

Amma bütün hallarda 0,9 faizlik azalma ciddi siqnal olaraq qəbul edilməlidir. Ən azı ona görə ki, 2024-cü ilin yanvar ayında ÜDM əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 5 faiz artmışdı”.

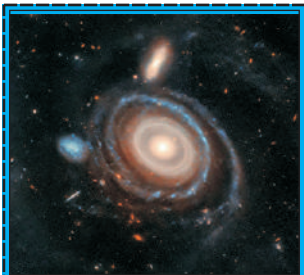
□ **Dünya SAKIT,**
“Yeni Müsavat”

ÜSAVAT

Son səhifə

N 33 (8643) 21 fevral 2025

Elmdə maraqlı kəşf: dünyanın yaradılışı Bibliyada yazıldığı kimidir

Dünya şöhrətli iki fizik, Paolo Bassani və Joau Maqeyho Kainatın məhz Bibliyada təsvir olunduğu kimi yaradıldığı iddiasıyla çıxış ediblər. Alimlərin "Kainatı necə yaratmalı" adlı məqalələri ABŞ-ın nüfuzlu Kornell Universitetinin saytında dərc olunub. Bassani və Maqeyho bunu riyazi dillə sübut etdiklərini iddia edirlər. Fiziklər görkəmli riyaziyyatçı Andrey Markov tərəfindən hazırlanmış müəkkəb riyazi aparatdan istifadə edərək sübut edə biliblər ki, planetimiz və bütün Kainat ilkin kaosdan yaranıb, tədricən işıq sürəti və gravitasiya kimi dəyişməz fiziki sabitləri olan nizamlı dünya formalaşdırıb. Bu nəticə dünyanın yaradılışının Bibliyadakı təsvirə tam uyğun gəlir. Lakin alimlər elmi dünyagörüşü ilə Əhdi-Ətiqin horfi mətni arasında bəzi uyğunsuzluqları da qeyd ediblər. Onların sözlərinə görə Bibliyada Yaradan antropomorf obrazda təqdim edilsə də, fizika baxımından onu Kainatdakı bütün proseslərin əsasında duran vibrasiyalar və enerji toplusu kimi təsvir etmək olar.

Bu yağ depressiyanın dərmanıdır

Aromaterapiya bir çox xəstəliklərin qarşısını ala bilər.

Medicina.az xəbər verir ki, aromaterapist Natalia Melniçuk mixək yağının möcüzəvi təsirindən danışır.

"Mixək qönçəsi efir yağı,

məsələn, güclü antimikrob xüsusiyyətlərə malik olan qiymətli məhsuldur. Bakteriya və göbələklərlə mübarizə aparmağa kömək edir. Yağ müxtəlif infeksiyaların və dəri problemlərinin müalicəsində uğurla istifadə

olunur.

Eləcə də mixək yağı iltihabı azaltmağa və ağrıları aradan qaldırmağa kömək edən xüsusiyyətlərə malikdir. Oynaqların, əzələlərin və dəri xəstəliklərinin müalicəsində faydalıdır. Bu yağ əhvalınızı yüksəldir, sizi depressiyadan çıxarır və süslük və apatiyaya qalib gəlməyə kömək edir.

Mixək yağı həzmi stimullaşdırır və qaz, şişkinlik və mədə yanması kimi mədə-bağırsaq problemləri ilə əlaqəli simptomları azaldır. Qeyd edək ki, efir yağları konsentratlaşdırılmış məhsuldur və ehtiyatla istifadə edilməlidir. Allergiyası olanlara olmaz. Ümumi tövsiyələr: yağ kompreslər üçün də istifadə olunur - 10 ml əsas yağda 4-5 damcı əlavə edilir. Bu yağ yaralar, xoralar və sızanaqlı dəri lezyonlarında istifadə edilə bilər. 3 yaşa qədər uşaqlarda həkimlə məsləhətləşmədən istifadə etmək tövsiyə edilmir", - o bildirib.

Yeni xəstəlik yayılır: uşaqları kor edir

Çinli alimlər əvvəllər naməlum olan xəstəliyi - hiperkəskin xarici retinal disfunksiyanın (HORD) əlamətlərini təsvir ediblər. Uşaqlarda yüksək hərəkətdən bir-iki həftə sonra inkişaf edən xəstəlik qəfil görmə itkisinə səbəb olur.

Araşdırmanın nəticələri "JAMA Ophthalmology" jurnalında dərc olunub.

HORD qəfil ikitərəfli korluğa, görmə sahəsinin daralmasına, rəng korluğuna və gecə korluğuna səbəb ola bilər. Şiddətli simptomlara baxmayaraq, xəstələrin əksəriyyətində bir il ərzində görmə qabiliyyəti qismən bərpa edilib. Elm adamları HORD zamanı antikorların retinaya hücum etdiyini irəli sürüblər. Lakin xəstəliyin dəqiq mexanizmi hələ də məlum deyil.

Bunları bilirsinizmi?

- * Sizə istidirsə, dirşəklərinizi soyuq suya salın.
- * Ayaqlarınız yorulmuşsa, sərin su ilə yuyun, sonra dəbənlərinizə krem çəkin və dəbəndan dözə qədər masaj edin.
- * Su çox içməyin - daha çox tərləyəcəksiniz, isti çay, ya da meyvə şirəsi susuzluğunuzu daha yaxşı yatırır.
- * Dəri qış ərzində bir qədər solur və təravətini itirir, bunun qarşısını almaq üçün çiməndə dərinizi bərk sürtmək və təzədlı gah soyuq, gah da isti duş qəbul etmək lazımdır. Bu qan dövranını yaxşılaşdırır və solğunluğu aradan qaldırır.
- * Xörək hazırlayarkən çatlamış əllərinizə işarəsi xiyar, pomidor, kartof püresi çəkməyi, kartof bişirilmiş suda əllərinizi yaxalamağı unutmayın.
- * Əlləriniz çox kobudlaşmış, dırnaqlarınız sınmışsa, qızdırılmış günəbəxan yağında 10-15 dəqiqə saxlayın. Sonra əllərinizi yumayın, ancaq əski ilə silin.
- * Əllər ağarsın deyə, onları boraks, ya da sirkə tökülmüş ilıq suda saxlamaq lazımdır. Qədim xalq təbabətinə görə çiy süd və ya limon şirəsi qatılmış su ilə vanna etmək yaxşı kömək edir.
- * Daha bir məsləhət: sıxılmış limonu atmamışdan əvvəl onu əllərinizə çəkin. Turşuya qoyulmuş xiyarın suyunda əllərinizi vanna edin.
- * Əgər işinizlə əlaqədar olaraq əllərinizdən ağ neft, nalfalin, balıq yağı və s. iyi gəlirsə, onda əllərinizi adicə sabunla yumaqdan başqa onları quru xardal tökülmüş su ilə silin, sonra da adi su ilə yuyun.
- * Yodoformun qoxusunu sirkə ilə yox etmək olar.
- * Yağlı boyanı əllərdən hər hansı həlledici (aseton) ilə silirlər. Bu olmasa, onda paltaryuyan tozdan istifadə edin və sonra mütləq sirkə, ya da limon turşusu tökülmüş su ilə yaxalayın yənə də adi su ilə yuyun.
- * Əllərə düşmüş müəkkəb ləkəsini naşatır spirti, odekolon, ya da spirtlə silin.
- * Təzə əmələ gəlmiş döyənəyə 8 gün ərzində sirkədə isladılmış yumşaq çörək qoyub kompres etsəniz keçər. Kompresi bütün keçə saxlamaq lazımdır.
- * Ətə batmış dırnağı kəsmək üçün onun xaricə çıxmasına şərait yaratmaq lazımdır. Bunun üçün dırnağın altına rivanolda, 5-10%-li sintomisin emulsiyasında isladılmış tənəzf parçası, ya da pambıqdan eşilmiş piltə qoymaq olar.
- * Tez-tez quruyan və qabıq verən dodaqlara 1%-li bor turşusu məhlulu çəkir və bitki yağı sürtürlər.

Alimlər siqaret asılılığının kimlərdə daha tez yarandığını müəyyən ediblər

Pensilvaniya Ştat Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, 18-25 yaş arası insanlar orta yaşlı şəxslərə nisbətən nikotin asılılığına daha çox meyilli ola bilərlər. Tədqiqatın nəticələri "Behavioral Pharmacology" ("BehPharma") jurnalında dərc edilib. Tədqiqat gənc və yetkin siqanlar üzərində aparılıb. Alimlər gəmiriciləri nikotinin təsirinə məruz qoyaraq onların metabolik göstəricilərinin və beyin fəaliyyətinin necə dəyişdiyini izləyiblər. İki aylıq siqanlar bədən ölçülərinə nisbətə eyni gücdə olan nikotin dozasına səkkiz aylıq heyvanlara nisbətən daha kəskin reaksiya göstəriblər. Bütün siqanlarda nikotin qəbulundan sonra aktivliyin azalması müşahidə edilib, lakin gənc fərdlərdə bu effekt xüsusilə qabarıq olub. Tədqiqatçıların fikrincə, bu, gənc heyvanların maddənin təsirini daha güclü hiss etdiyini göstərir.

Nikotin həmçinin siqanlara hipertermik təsir göstərib, yeni onların bədən temperaturunu aşağı salıb. Həm gənc siqanlarda, həm də orta yaşlı gəmiricilərdə bədən temperaturunun eyni dərəcədə azalması müşahidə edilib, lakin birincilər daha tez soyuyub.

Tədqiqatçıların sözlərinə görə, nikotinin farmakoloji təsirinin fizioloji təzahürləri - hərəkətililiyin və bədən temperaturunun azalması - beyin və bədəndə dominant neyromediator sistemlərinə birli olan xolinergik sistemin aktivləşməsindən xəbər verir.

Siqaret çəkərkən mərkəzi N-xolinergik reseptorların aktivləşməsi mümkün mənfi emosional reaksiya ilə neyronların oyanma səviyyəsini artırır.

Alimlər qeyd ediblər ki, siqanlarla insanlar arasındakı fərqlərə baxmayaraq, işin nəticələri ümumi bioloji və genetik əsaslar səbəbindən nikotinin insan bədənində təsiri haqqında mühüm məlumatları açıqlayır. Tədqiqatçılar izah ediblər ki, orqanizmin xüsusiyyətləri səbəbindən gənc insanlarda xolinergik sistem daha güclü aktivləşir ki, bu da nikotin asılılığının inkişafı riskini artırır. Alimlərin fikrincə, onların işi həmçinin yetkinlik yaşından sonra tütün məmulatlarından istifadənin zərərli təsirdən qorunmadığını göstərir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.